

Sana
çocuklarınızın
gelişmesini
sağlar!

Çocukların, büyüme çağında, çabuk yorulduklarını ve zayıf düştüklerini sık sık unutturuz.

Besleyici kıymeti yüksek, A ve D vitaminleri bol olan SANA ile çocuklar daima kilodan ve boydan kazanırlar.

Sabah, akşam onlara bol SANA sürülmüş ekmeğe yediriniz.
Çocuklar SANA'da çok sevdikleri nefis tad ve tazeliği daima bulurlar.

*Çocuklarınıza bol Sana:
ucuzdur,
gelişmeleri için elzemdir.*

(Folklor: 105)

TÜRK FOLKLO ARAŞTIRMALARI

ARALIK 1962

İÇİNDEKİLER:

Sıraç ve Nalca Alevlerinde Samah
Âşık Alişker (Elesker)
Kavala Dair
Gazimihâl Hoca
Gazimihâl'in iki Mektubu
Büyük Türk Müzikoloğu Gazimihâl
Gülmar'da Bazı İnanışlar
Tekirdağ'da Güllü Adlar ve Gül Hakkında
"Gaflet Uykusundan Uyan Cezayir"
Karakeçili Mânileri
Haşimi

Masal: Kafasız Mehmet Ağa
Sivas, Çepni, Gemerek'ten Tekerlemeler
Giresun'un Yağlıdere Dolayı Bilmeceleri
Ankara Radyosu'nda Ozan ve Saz Saati

Halil Bedi YÖNETKEN
Nejat BİRDAĞAN
Prof. Mahmut R. GAZİMİHÂL
Fikri ÇİÇEKOĞLU
Yılmaz ELMAS
Safa TANGÖR
Gündüz ARTAN
Salim Sami İŞÇİLER
Reşad Ekrem KOÇU
Osman SAYGI
Mehmet Halit BAYRI
Faik AKÇIN
M. Güner DEMİRAY
Hasan MANDAL
Bora HİNÇER

BİZE GELEN KİTAPLAR

SAYI: 161

KURUŞ: 100

İSTANBUL'DA AYDA BİR DEFA ÇIKAR HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

1962 yılında

4 Çekilişte

1.900.000

LİRALIK
PARA İKRAMİYELERİ

AKBANK

Vadeli her 100 Vadesiz her 200 Liraya bir kura Numarası

(Folklor : 106)

cildi temizler... besler...
korur... çiçek gibi taze
ve kadife gibi yumuşak
yapar... cazibe ve güzelliğinizi artırır.

**BOL KÖPÜKLÜ
NEFİS KOKULU**

100 DE 100 SAFTIR

(Faal : 7657 108)

erkinde krem ha-
saları bulunan PURO
TÜVALET SABUNU

GRİPİN

ve NEZLEYE karşı

GRİPİN

Kullanınız

Aldığınız müstahzarın ha-
kiki Gripin olduğunu anla-
mak için GRİPİN markasına
bilhassa dikkat ediniz.

GRİPİN

günde 3 adet alınabilir.

(Faal : 7656 — 107)

12 3 Mart 1966

Sat : Rafet Körüklü

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

KURULUŞU : AĞUSTOS 1949

AYDA BİR DEFA İSTANBUL'DA ÇIKAR HALKBİLGİSİ DERGİSİ

SAHİBİ : İHSAN HINÇER

No: 161

ARALIK 1962

YIL: 14 — CİLT: 7

SIRAÇ VE NALCI ALEVİLERİNDE SAMAH

Yazan: Halil Bedi YÖNETKEN

Samah bilindiği gibi Arapça işitmek, duy-
mak anlamına gelen (Sema'—Sima') kelime-
lerinin Anadolu köylüsü ağzında aldığı şekil-
lerden biridir. Bu kelime Anadolu'da çeşitli
bölgelerde Semah, Zamah, Zamak, Zemak,
Semak, gibi şekillere bürünmüştür. Sema
Mevlevilerde olduğu gibi esas itibarıyla vücu-
du kendi mihrini etrafında döndürmek sure-
tiyle yapılan dinî raksa terim olmuştur da
Anadolu köylü Alevî zümrelerinde samahlar
Mevlevî sema'ları gibi yalnız ve münhasıran
dönmekten ibaret bir raks değil, muayyen ez-
gilerin kesin ritimlerine uygun çeşitli kol ve
ayak hareketlerinden mürekkep gerçek oyun-
lar halindedir.

— Hatırlatalım ki, bazı Alevî boylarında
sema yerine "Pervaz" terimi kullanılır, per-
vaz edenlere de "Pervazcı" denilir.—

Anadolu Türk köy alevilerinin çeşitli boy-
ların yüz yıllar boyunca gizli olarak kendi
aralarında yaptıkları ayinler esnasında oynadıkları
Samah'lar hakkında bizde bazı ince-
meler ve yayınlar yapılmıştır. Baha Sait 1926
da Türk Yurdu dergisinde bektâşî Sem'a —
Pervaz'ını anlatmış, eski ilâhiyat fakültesi
öğretmenlerinden rahmetli Yusuf Ziya 1928
de Hayat dergisine (Anadolu Alevî İtikatları)
başlıklı seri yazılarının dördüncüsünde Alevî
samahından bahsetmiş ve yanılmıyorsa biz
de ilk defa Türk köylü samahlarının Ağır-
lama ve Yeldirmelerden mürekkep olduğunu
söylemiş ve şöyle demiştir: (Âyin esnasında

ayak kesmeden yapılan birinci sema'nın adı
"Ağırlama"dır, meşhur olan ikinci sema'dır
ki, buna da "Yeldirme" denir). Aynı yazar
1930 da ilâhiyat fakültesi dergisinde aynı
konuya temas etmiş, Süleyman Fikri (Antal-
ya Tarihi) adlı eserinin (Tahtacılar) fas-
hı, da, ayrıca Anadolu Etnografyası: Teke Vilâ-
yetinde Tahtacılar'da, Rauf Yekta merhum
İstanbul konservatuvarı yayınlarından (Bek-
taşi Nefesleri) fasilkülünde, Vahit Lutfi Salcı
(Gizli Türk Dinî Oyunları) adlı eserinde, Sa-
dettin Nüzbet Ergun (Türk Musikisi Antolo-
jisi) adlı iki ciltlik eserlerinde, başkaca bazı
yazarlar çeşitli gazete ve dergilerde sema,
samah konusuna dair bilgiler vermişlerdir.
Biz de 1937 den 1953 yılına kadar devam eden
16 yıl içinde Ankara Devlet Konservatuvarı
Folklor Arşivi için Millî Eğitim Bakanlığınca
yaptırılan derleme gezilerinde, çeşitli bölge-
lerde, çeşitli Anadolu Alevî zümreleri arasında
tophyabildiğimiz notları, çeşitli gazete ve
dergilerde ve meselâ 1942 de Ulus gazetesin-
de (Tahtacı ve Aptallar'da Samah), 1944
de Ülkü dergisinde (Köylü Samahları), aynı
yıl Varlık dergisinde (Anadolu köylü Alevî
Samahları) 1945 de Sivas'da çıkan gündelik
Ülke gazetesinde (Ahilerde bedîî, hayat) (Bek-
taşilerde musikî ve oyun) başlıkları altında,
başkaca muhtelif dergi ve gazetelerde çeşitli
illerimizin müzik ve oyun folklorlarına dair
yazdığımız makalelerde yayınladık. Bütün bu
eserler ve makalelerde çeşitli samah oyunları

alkında bilgi verilmiştir. 1944 de Varlık derisinde çıkan (Tokat vilâyeti Müzik folkloru) aşıklı yazında Sıraçlara da temas ettiysem e bugün huzurunuz sunacağım bilgiler he,üz bir yerde yayınlanmamıştır. Nalcılara elince öyle sanıyorum ki bu tamamen yeni e orijinal bir konu olacaktır.

Sıraçlar'da Samah: Maarif Vekâleti tarafından yaptırılan derlemelerin yedincisi olarak 1943 de Tokat, Amasya, Samsun, Ordu, Giren vilâyetlerinde yaptığımız derlemede önce Tokat vilâyeti içinde çalıştık. O zamanki Tokat valisi rahmetli İzzettin Çağpar'ın yakın gisi sayesinde bu vilâyette pek büyük andıman aldık. Vali birkaç yere bizimle beraber geldi, bazı köylerde yerlere serilen yaklarda yan yana yattık. İşte Tokat Vilâyeti'nin Zile ilçesinde Sıraçlarla temasımız o tahte vaki oldu. O zamana kadar Sıraçlar hakkında hiç bir şey işitmemiş, hiç bir şey okumamıştım. 1944 de Varlık dergisinde yayınlanan (Tokat Vilâyeti Müzik ve Oyun Folkloru) başlıklı yazım sanıyorum ki bizde Sıraç kültürüne temas eden ilk yayındır. Şimdi sunacağım bilgiler o zaman yerinde aldığımız otlardan çıkarılmıştır.

Sıraçlar arasında yaşamış, bilgisine güvenilir kimselere göre Sıraç bir aşiretin adıdır.

Kendilerine (aşiret) derler. Köy alevileri arasında ileri taassuplarıyla tanınmışlardır. Ozanlı'da Hubyar'a bağlı imişler. Tokat ilinin Zile ilçesinde Kervansaray Büyük Bultu, Küçük Bultu, Bacul, Kelit, Geyran, Karşı Pınar, Cı pınar, Yeni han, Silis. En mütekasif bu oldukları bölgedir. Bir de Anaca — Anca ysa baci kolu varmış. Kan itibarıyla saf ve atıksız türktürler. Erkekleri kadınları ırarı cesur ve kuvvetli olurlar. Özel selâm işatleri var, eşiğe basmazlar, ayağa (Eli büyük) eşiğe (Gölük) derler. Atı çok severler, Hazretti Ali'nin yadigarı, at bulunan yerde yokluk olmaz derler, rakı şarap içerler, hırzlık yapmazlar, kimsenin aleyhinde bulunmazlar, Muaviyeye la'net ederler, birine kızınca melun Muaviye, kâfir Muaviye derler, imniyi yezid olarak tanırlar. Çin'den, Tibet'ten gelmiş olduklarını, kadına taptıklarını, naca koluna mensup olanların Ali'yi Allah, Muhammed'i de Ali'nin veziri bildiklerini riayet edenler olmuştur. Kendileri hakkında ni ettülerin yapıp yapılmamış olduğu hak-

kında maalesef bilgimiz yoktur. Sıraçların Anadolu Türk köy alevileri arasında en müteassıp aleviler olduğu şüphesizdir, sakal bıyık bırakırlar ve temizliğe pek riayet etmezler.

Sıraçlar Samaha (semah, zemah, zamah, ve zamak) derler. Toplantılarına Cem, Ayın Cem, ayin, şeyhlerine (dede), saz çalanlarına (Aşık, bazı yerde (Zakir) samahı idare edene (Gözcü Baba), (söylenen parçalara (Nefes); dedenin söylediklerine (Nutm-u Mürşit) derler. Onlar da 12 hizmet tanırlar, samah son hizmettir. Önce Mi'raçlama oynanır, en yaşlı 2 kadın, 2 erkek ayakları çıplak, başları açık, bellerine peşkir bağlamış olarak (Hü, hü meydan'ı Ali'dir) diyerek ağırlama oynarlar, dedenin önünde eğilirler, dede onlara dua eder, dedenin dizini öperler, müsaaadesiyle yerlerine otururlar, arada dede onlara nasihatler verir, (kimsenin hakkını yimeyin, kimsenin arkasından konuşmayın, borcunuzu ödeyin) gibi nasihatlerde bulunur. Başlarını secdeye koyarlar, Allah Allah deye bağrışırılar. Silisleden gözcü olan gözcü baba meydana gelir, gençleri samaha kaldırır — hatırlatalım ki Ege bölgesinde meselâ Aydın taraflarında zeybek oyunlarını meydancı adı altında biri idare eder — gençler gönüller samahını oynarlar, mevleviler gibi fırıl fırıl dönerler, sonra dedenin önünde eğilirler, en son yemeklerini yerler, dedenin hayır duasıyla kalkıp dedenin dizini öperler, geri geri gelerek eşiğe basmadan çıkıp evlerine giderler. Ayinin 4. hizmeti Dem'dir, desti veya şişe ile rakı, şarap içerler, 6. hizmet musikidir, aşık sazını göğsüne koyarak (gerçeğe hü) deyip dedenin dizine kaparır, dede de ona dua eder.

Başkaca Kırklar semahı, Gönüller — gençler semahı oynanır 2 erkek 2 kadın karşı karşıya mevleviler gibi dönerler. Gözcü elindeki uzun değnekle kimin başına değerse o samaha kalkar.

Silis Alevileri (Zemah) diyor, gene Ağır lama ve Yeldirme oynanıyor. Aşıkları Çöğür çalıyor, 2 saz olabiliyor, biri keman, biri saz. Aşıkın bir de yedekçisi oluyor. Aşıklar 3 de olabiliyor, biri keman, biri bağlama biri çöğür çalıyor. Erkekler ön tarafa, kadınlar geriye diz üstü oturuyorlar. Toplantılarına (Cemiyet) diyorlar. Demeler, deyişler, güzellemeler, koşmalar söylüyorlar. Kadın erkeğin eli-

ni öperek onu samaha davet ediyor. 2-10 kişi birden samaha kalkabiliyor. Hataf, Yemin, Nesimî, Sadık, Noksanî, Kâtibi, Verâni, den söyleyip çalıyorlar ve oynuyorlar. Samah hizmetine sıra gelince gözleki elindeki asasıyla işaret ederek 3 kadın 3 erkeği samaha kaldırıyor. Arguvan — Kırklar, Kırat, Gönüller zamahları oynuyorlar. Kırklar samahını ihtiyarlar ve ustalar oynuyor. Samahlarda kullanılan usuller ölçüler, çift vuruşlu, fakat özellikle 5+4 şeklinde 9 vuruşlu, 2+3 şeklinde 5 vuruşlu, 3+4 şeklinde 7 vuruşlu olabiliyorlar.

Dinlediğimiz Arguvan samahının ağırlaması, 5, yeldir nesi 2 vuruşlu, Gönüller samahının ağırlaması 9, yeldirmesi 5 vuruşlu, Kırat yeldirmesi 2 vuruşlu idi.

Hatırlatalım ki Sıraçlarda da (Pervaz) tabiri var, pervaz edenlere (Pervazcı) diyorlar. Bazı taraflarda Köroğlu ile yeldirme oynuyorlar, Köroğlu Sıraçlarda çok sevilir ve söylenir.

Nalcılara gelince: Sıraçları tanıdığımız aynı derleme gezisinde 1943 de Ordu vilâyetinde çalışırken Ünye ilçesinde şahsen ilk defa onların varlığından haberdar oldum. Daha önce hiç bir yerde kendileri hakkında bir şey işitmedim ve okumadım. Nalcılar, Ünye köylerinden Gölcüğü ve dolayları, Fartıl, Akçav, Üç pınar, Sarı Halil, Dalık, Deniz Büktü, Göbü. Gibi yerlerde yaşamaktadırlar. Onlar hakkında ilmi etütlerin yapıp yapılmadığını maalesef bilmiyorum. Rivayete göre onlardan 40000 kişilik bir kafile vaktile Doğudan İran'a gelmiş, orada Alevi olmuşlar, hükümet işlerine karışmışlar, bunun üzerine hudut dışı edilmişler, önce Trabzon sonra Gümüşhane taraflarına yerleşmişler, demircilik, nalçılıkla iştigal ederlermiş. Osmanlı Hükümeti bunlardan bazı ağır taleplerde bulunmuş, bunun üzerine oradan kalkıp Ordu, Giresun.. Dolaylarına gelmişler, oralarda yerleşmişler, gene demircilik ve nalçılıkla meşgul olmuşlar. Çok mutaassıp alevilermiş, her şeyleri gizli imiş, acı şey yemezlermiş, biber, soğan, pırasa gibi şeyleri sünnilere diktirirlermiş. Sünnilere (Türk), kendilerine (Nalcı) diyorlar. Sünniden kız alıp vermiyorlar. Fakat bu taassup yavaş yavaş kırılmış. Samaha (Semak) diyorlar, toplantılarına (Cem), şeyhlerine (De-

de), sazcularına (Aşık), samahı idare edene (Gözcü) diyorlar, Düvaz iman okuyorlar, samahları gene ağırlama ve yeldirmelerden mürekkep. Kırklar samahına (Ağır Semak) tabiri ediyorlar. Ünye'nin Karakuş dolayları — 35 köy kadar samaha (Zamak) diyor. Ağır lama yeldirme oynuyorlar. Yeldirme için (Çarh) tabiri kullanılıyor. Karakuş Alevileri cemiyet ve derneklerine (Gavum — Kavim) diyor. Dede, Aşık, Gözcü tabirleri aynı Cemiyette kadın erkek karşı karşıya oturuyor, gözleki elindeki uzun sopayı kime uzatıyor, sa o samaha kalkıyor. Odaya girenler sağ ayaklarının baş parmakları ile sol ayaklarının üstüne basıyorlar, dedeye doğru eğiliyorlar. Dede (Allah nazlar niyazlar kabul ola, dert çeken didar göre) diyor, dedenin elini öptüyorlar. Zamak bittikten sonra dökülen günahları temizlemek için oda son defa bir daha süpürülüyor. Alaçam adında bir samah oynuyorlar. Kadın bu samahta fırıl fırıl dönüyor, erkek onu kolluyor, dönmüyor, elini kolunu ayağını müziğin ahengine uydurarak hareket ettiriyor, 10—12 çift, bir kadın bir erkek olmak üzere samah yapıyorlar, kadınlar en temiz elbiselerini, en iyi ayakkabılarını giyerek, bayram namazına gider gibi samaha geliyorlar. Kadınlar başlar arkada, saçlarının örgüleri çözülmüş, uçlarına pullar, paralar takılmış, arkaya sarkıtılmış olarak fırıldak topaç gibi fırıl fırıl dönerek oynuyorlar. — Eski şaman, baksı'lar gibi, zikirlerde döne döne yapılan Kıyam zikirleri gibi. — Gözcü daima birbirinden hazeden çiftleri kaldırıyor, kadınlı erkekli güzel bir zaman geçiriyorlar, dîni olmaktan, mistik olmaktan ziyade dünyevi ve fiziki bir zevk.. Karakuş köylüleri umumiyetle fakir oldukları halde borçlarını öderler, hırslılık nedir bilmezler, aralarında ancak aşk yüzünden bir geçimsizlik çıkabilirmiş, o kadar. Fasih, temiz bir Türkçe konuşuyorlar, kadınları erkekten kaçmıyor, yalnız sünnidenden çekiniyorlar. Onların samahlarının da yeldirmesinde esas unsur (Çarh) tür.

Çeşitli Alevi zümrelerinin çeşitli samahlarının sesli ve renkli filmlere alınıp arşivimizde mâl edilmesi, ideallerimizden biri ve belki de en mühimmi olmaya layık bir çalışma olsa gerektir, bunun bir an önce gerçekleştirilmesini candan temenni ederim.

AŞIK ALIASKER (ELESKER)

Yazan: Nejat BİRDOĞAN

Yazan: Nejat BİRDOĞAN

XIX ve xx. yüzyılların köprü yıllarında yaşayan halk ozanlarından birisi de Gökçaylı Aşık Aliasker (Elesker) dir. Değeri ve kişiliği ölümünden sonra anlaşılan bu meyvesi bol ozanın hayatı halk ağzından derlenmiştir. Aşık halk şiirinin bu ünlü temsilcisi hakkında memleketimizde geniş bir eleştirme yazısına rastlanmamıştır. Yalnız (Azerbaycan Kültür Dergisi) nde Bay Abdülvahap Yurtsever kısa bir yazı yazmıştır. Bu yazıda Aliasker hakkında tam ve belirli bir hükme varılmamıştır.

Kars bölgesinde Aşık Eleskeri gören, anıyan kocamışlardan başka Onun deyişlerini bilen, söyleyen Ozanlara çok rastlanır. Gerek bu kişilerden, gerekse Bakü Radyosundan derlediğime göre Aliasker 1927 yılında Gökçe köyünün yöresinde Basar Geçer Irmağı üzerindeki Mezre köyünde ölmüştür. 100 yıllık bir ömür yaşadığı söylenir. Buna göre XIX yüzyılın ortalarında aynı ırmak üzerindeki Ağkilise köyünde doğmuştur. Oğuz Türkleri'nin Bayat koluna ve Şii mezhebine mensupdur.

Hayatı hakkında başkaca bir şey söylemeyeceğimiz Ozanın şiirlerine bakılırsa sağlığında siyasi akımlardan uzak kaldığı söylenilebilir.

Konuları tamamen dinin uzağındadır. Yöreye özgü geleneklere uymuş, bir hoşgörülük düşüncesi içinde çaba sarfetmiştir. İhtiyarlığında saz çalışına günah diyen mollalara çağışında biraz da bizim Dertli'yi andıran bir silinmiş vardır. Ne var ki Dertli gibi bir "dolanısiyle dokunmuş veya sitem" değil de bir epheden taarruz görünür.

İleç bilmirem ne istiyir, bizden bu hanı mollalar?

Dzleri cadı perestti, tökür tumanı mollalar. Doğu da tüysüz perestti, danır Kur'anı mollalar.

Aslan kimi pençe vurur, didir yukhanı mollalar.

Ahretten el götürüp tutmur imanı mollalar.

Veya,

Bol iken urzamız indi oldu az.

Arif, bu sözlerim sen deftere yaz.

İlacı, yalancısı, Molla, kelekbaz.

Meşhedi, Kelbayı, lotu çıkıptı.

Aliaskerin bu temdeki deyişlerinde usta ve başarılı olduğunu söyleyemeyiz. Gerçekten Ozan, gönlünü açmayan konularda bir deyiş sıklığına düşmüştür. Onu iyice tanımak ve tatmak istendiğinde onunla bulunmak gerekir.

Çarşamba gününde, çeşme başında,
Gözüm bir ala göz hanuma düştü.
Attı müjgen okun deldi sinemi.
Naz ü gamzeleri canıma düştü.

Elesker'em her ilmden halıyam.
Ay gız sen dertlisen, men yaralıyam.
Dedi "nişanlıyam, özge malıyam."
Sındı gol ganadım yanıma düştü.

Bizim gençliğimizi dolduran ışı ışı, tatlı bir sıcaklık vardı İğdırın havasında. Bu sıcaklık ve tatlılık şiirden gelirmiş meğer. Bugün orada bir kimse yoktur ki kadın erkek, bir veya birkaç deyiş bilmesin. Hava sevinç dolu dur. Kıvraktır, temizdir. Sitem şirle, kıvanç şirle, övünç şirledir.

Ay nazenin, ay gabağın altından
Ne güzel çekilip gara gaşların
Dindirmeden imren dili okuyur,
Vuruptu sineme yara gaşların

Aşın melek neslin huru gılmandı,
Gümanımız bizim ahır zamandı.
Adalet padisah, nahak divandı,
Zulümle çektirir dâra gaşların

Yazık sevda bülbül gül merağında
Mecnun Levli, Ferhat Sirin dağında
Aşık Eleskeri koca çağında
Rehmeylesin günahkara gaşların

Aliaskerin konularının bir kısmı öncelerden gelir. Biz nasıl Senliği, Elesker'i, Sümma, niyi din'evererek büyütükdükse O da Emrahi, Mollah Penah Vakıfı ve Vedadi'yi din'evererek geliştirmiştir. Şiirlerinin bir kısmında ayaklar ve konu bakımından öncelerine bir benzerlik vardır. Bu hangi halk ozanında yoktur ki. Gerçekte halk şiirinin yıkılmadan gelmesi biraz da sonrakinin önceliklerinden çekinmeden yardım almasından değil midir? Öyleyse herkesin git, tiği bu volda Elesker niçin gitmesin. Ne var ki Elesker, deyişlerinin ancak bir kısmında bu yolu tutmuş çoğu zamanda kendine özgü konular, ayaklarla bir yenilik doğurmuştur.

ARAŞTIRMALARI

Bugün Azeri — halk şiirinin olduğu kadar Azeri — halk müziğinin en güzel örneklerinden bir kısmını Elesker mahlasıyla (tapşırma) görmekteyiz. Bu alanda Elesker, Karacaoğlanı, Pir Sultan Abdalı, Veysel ve Suları'yı andırır. Besteler de kendisine aittir. Bu şekilde ki deyişlerinin büyük kısmında 8 li heceyi de nemıştır.

Ay gız senin ne vedendi
Kesipsen kısa tellerin.
İsterem öpem üzünden.
Korhuram küse tellerin

Yanakların güldü solmaz.
Koklasam derdim sağalmaz
Kaşın kara, gözüm elmas,
Bağrımı kese tellerin.

Veya,
Bizden ayak kesen güzel,
Dur gel nazlına nazlına.
Aşığundan küsen güzel,
Dur gel nazlına nazlına.

Aşık söhbet sazsız olmaz.
Yar arası sözsüz olmaz.
Gözel gelin nazsız olmaz.
Dur gel nazlına nazlına.

Laçın iti, keklük fere.
Okuyur zârı ezbere.
Yazık Aşık Eleskere,
Dur gel nazlına nazlına.

Veya,
Kadem koyup asta asta,
Sen bu diyara hoş geldin.
Süzdürtüp eia gözleri,
Gaşları gara hoş geldin.

Sinemde aşkın defteri.
Sensen dilimin ezberi.
Yazık Aşık Eleskeri,
Çekmeğe dâra hoş geldin.

Veya,
Yar yanında günahkaram,
Doğru sözüm yalan oldu.
Yerış etti gam leşkeri,
Gönlüm evi talan oldu.

Ay bu kaşa, ay bu göze.
Yandı ürek döndü köze.
Geçen sözü vurma yüze.
Geçen geçti olan oldu.

Örnekler saymakla tükenmez. Şu var ki gerçek hayatın sitemlerine dedikodularına, övgülerine kolayca dizelerinde yer veren Elesker, bilhassa uşşak, rast ve hüseyini ma-

kamlarını bestelerine almıştır. Bu bestelerde usta ve kıvraktır.

Elesker neşeli görünür. Ama deyişlerine iyice inilip de kendisini de yakından tanımak mümkün olunca Onun bir ömür boyunca aradığı saadeti bulamamaktan ileri gelen bir acıyla kıvrandığını görürüz. Gafil gönlüm, bu ne yoldu tutupsan
Ne mekândı devran oldu dünyada.
Malına güvenip gül kimi açma.
Elesker tek güller soldu dünyada veya;

Çetin oldu müşkül işim düzele
Eyledim ömrümü pay güle güle
Sen tabipsen gel yarımı tazele
Yandı gara bağrım döndü hazele

Dili Azeri lehçesinin güzel bir örneğidir. Dil konusunda Eleskerin yabancıya kaçışını görmedik. Bütün aramamıza rağmen yurt ve ulus duygularını söyleyen şiirlerini de bulamadık. İğdırda Bay Nizamettin Onk bu konuda deyişleri olduğunu ve esasen Eleskeri kitap halinde yayınladığını söylemişti.

Halk ozanları arasındaki karşıtlamalara katılmıştır. Bunlarda ustalığı vardır. Bilhassa Aşık Veliyle deyişmelerindeki, Gada vurdu bahtım tepti tenezzül,
İkbalim şikara döndü ne döndü.
Can deyen dostlarım, şuh gözellerim.
Efsun olmaz mâra döndü ne döndü.
dörtliği ile başlayan şiirleri çok yaygındır.

Elesker, doğunun ve Türk halk şiirinin en usta ve iyi bir parçasıdır. Ozanlarda görülün ölümü sezinleme duygusuna bu da düşmüş ve ölümünden az önce şu deyişle veda etmiştir.

Ey arif olanlar gelin ders alın;
Sine defterini açırım bugün.
Bir kuş idim kalmış idim yuvada.
Toplamıp dünyadan uçaram bugün.

Bes necoldu atam, necoldu anam
Dağır şehperim bozulur binam.
Yüklenip katile, katır berhanam
Fenadan ukbâya göçirem bugün

Elesker binipti şecerden atı.
Okunur yüzüme eceğ berabı.
Telden ince durup kılıçtan iti.
Sırat körpüsünü geçirem bugün.

SÖZLÜK: Hanı = büyücü, yukha = yufka ekmeği; sındı = kırıldı, gevşedi; iti = keskin, yırtıcı; fere = çaresiz, silâhsız; Dur = kalk anlamına kullanılır; Yerış = hücum, yarış.

KAVALA DAİR

Yazan: (Merhum) Prof. R. GAZİMİHAL

Eski Osmanlı sınırlarının azameti nispetinde: azınlık ve komşuların dillerinde hep halk malı kalmış "kaval" kelimesimiz Türkçede tarih kadar eski, ve o çalgı sadeliği spetinde derin Asya kültüründendir. Sığırtı- aç işi olduğu için şehirli kitaplarında anılması çoğu zaman yazarlarca unutulmuştur. Sırsen sanat musikisi hakkındaki "Edvâr" taplarında halk çalgılarına hiç bir zaman yer verilmemişti.

Bildiğimize göre şimdiye kadar tek lûgatımız kaval adını Yunanca "aulos" sözüne bağlamak gafletine düşmüştü! Halbuki "aulos" kadim yunancada, türkçeden alınma olarak "kaval" de yeni rumcada vardır. Bizde flete düşmüş tek kimsemiz Hüseyin Kâzım merhum oldu; Balkanlarda onun gibi düşünen tek dilçi çıkmamıştır. Türkçe bir Galatya kitabı da kaval kelimesini arapça "kavâl" = söyleyici) sıfatına bağlamayı düşünmüştü!! Prof. C. Sachs kendi çalgılar kamusunda kavallı türkçe bilmis, mücavir ülkelerinde ve böyle hep bizden yayıldığını her vesilede zımıştır. Doğrusu budur.

Kelimenin doğru etimolojisini şöylece ilk olarak Ahmet Vefik Paşa vermişti: "Kaval.— kav; kaval, içi delik düz bazı şeyler. Kaval düdüğü, yassı çoban düdüğü. Düdüğü kemi. Kaval dahi dindir. İçi ilik olan kalem ke. gi. Bacak kalemi." diyor (Lehçe-i Osmanî). Kavlamak, kovluk, kovuk, kavlak gibi kadem-kelimesimizde de aynı Kav kökü vardır: kavlamak kavı, kavak, kavuk, v. b. aynı kökündirler. Kaşgarlı Mahmud'un divanında bir "kaval burun" birleşimi çekme ve düzgün run mecaziyle vardır.

Kırım türkçesinde "khalval" çoban düdüğü olarak pek yaygındı (bir yerlisinin yayından; 1928). Başkurt türkçesinde "kaval" boş şey demektir. Çağatay Lûgatında "kaval" mağara, in büyük çuval, kalıp ve kavval demek olup; Babürnâme'de geçer. Ke. ve, İrandaki türkenlerce kullanılmakla beraber, ferhenklerde yoktur. Kars tarafında da iri bir tefe türkenlerce "kaval" denir: yüzünde ziller yok ve derisi gevşek gerli; o yüzden porsuk bir ses çıkararak "tar" denen azeri sazına eşlikte kullanılır: Ka-

val düdüğüyle birlikte de çalınmışlığı dolayısıyla adını ondan edinmiş olabilir. Kendi içi zatan kavdır.

Pavet de Courtelle' in tercüme edip Paris'te çıkardığı "Tezkeret - ul Evliya" da çalgı cılık anlamıyla "kavalcılık" sözü geçer. Müteveffa türkolog Prof. Samailoviç'e göre Asya türklerinden kelimenin en eski kaydı budur. Aynı profesör, Kaval adına Asya türklere ait en eski metinlerde rastlandığını Anadolu'da bizlere söylediği zaman en kıdemli kaynak olarak belki de bu kaydı düşünmüştü. Yahut daha eskileri de vardır.

Bütün Balkan dillerinde olduğu gibi türk halkı arasında da bu türkçe adın söyleniş "kaval"dır; yer yer "gaval" denildiği de görülmüştür. Çanakkale'nin Bayramiç yöresinde "goval" bir çeşit çocuk düdüğüdür..

Tekrar ediyoruz: Prof. C. Sachs, bir "kaulos" kelimesinin eski yunancada değil, sadece yeni rumcada bulunduğu özenle işaret ederek bunun da aslı türkçe "kaval" olduğunu açıklıyor. Arzettiğimiz metinler ona hak verdiriyor. Araştırmaların Uygur uygarlığının metinlerine doğru derinleştirilmesi gerekiyor. İzler ayrıca belki bulunabilir.

Kavalın tarif ve çeşitlerine doğru şimdi ilk açılmıyoruz. "Düdüğü" konusundaki gelecek yazımız kısmen kaval konusuna bağlıdır. Kaval ve Düdüğü kelimelerini lûgatına almayı Kaşgarlı Mahmut unuttuğu, yahut önemsiz bulmuştur; almayı unuttukları daha bir yıldır. Farsça sanarak ihmâl ettikleri ayrıca bulunabilirdi. Meselâ, kayık ve kuş kelimesine farsçada da kullandıkları halde türkçe dangasını vurabiliyor da, "kayış" kelimesini unuttuyor! Bunu, İranlılar, bizler gibi kullanmakta devam ediyorlar! İranda milyonlarca Türkmen yaşamıştı ve niceisi yaşıyorlar.

TÜRK FOLKLOR
ARAŞTIRMALARIP. K. 46
Aksaray — İstanbulYazı İşleri Md. İ. Hınçer
Seri-İş Matbaacılık Ortaklığı

GAZİMİHAL HOCA

Yazan: Fikri ÇİÇEKOĞLU

OTUZ yıl dile kolay.. Bütün bir ömrü öğrenmeye ve öğretmeye harcamak. Kaybettiğimiz müzik bilgini Mahmut Ragıp Gazimihal'in çabasıydı bu. İmkânlarını çok iyi bilen, hangi yola yöneleceğini erkenden kestiren bir insandı. Büyük bir kemancı olmak istemişti; ama küçük yaşta aile çevresinden aldığı alaturka müzik merakı onu kemancılığın başka bir yönüne itmmişti. Batı tekniğine göre kemana başlamakta gecikmedi; ama alışkanlıklarının önemli bir rol oynadığını ilk anlayan gene kendisi oldu. Bana emanet ettiği otobiyografisinde şöyle yazıyor: "Alafrangaya (?) geç başlamanın zararını gördüm; yeni sahanın pratiğinde ideal seviyenin pek çok altına kadar yükselebildiğim için o yolda da enerjimi kırıldı. Çünkü ideal olarak en yüksek seviyelere göz koymuştum. Oralara tırmanabileceğimi sanmıştım." Bana tatlı anlatırdı: "Piyano, keman, viyolonsel ve başka çalgılar çalmak için çok körpe yaşta bu işe başlamak ve sistemli olarak devam etmek gerek. Asla ulaşamayacakları bir seviyeye varmak için direnenler görüyorum çevremde.. Boşuna emek. Ben bunu kendimde denedim. Hemen yolu değiştirmek uygun olur." Avrupa, da ünlü virtüozlar dinlemesi ve vücut yapısının yeterli sızlığı büyük kemancılık amacından vazgeçmesine sebep oldu. Almanyada bulunduğu yıllardan başlayarak Pariste kaldığı son iki öğrenim yılı boyunca M.R. Gazimihal'in müzik teorisine ve kompozisyona yöneldiğini görüyoruz. Almanyada iken bir yandan kompozisyona çalışıyor; müzikologlar ve müzikograflarla dostluk kuruyordu, Paris yılları kompozisyon alanında onu şu gerçeğe ulaştırdı; Sil baştan. O vakte kadar bütün öğrendiklerinin üstünden bir sünger geçirmek gerekiyordu.

Bu şartlar altında Mr. ve Madam Eugene Borrel'in yanında çalışmaya koyuldu. O sıralarda tanıştığı ve ömrünün sonuna kadar sıkı dostluk bağlarıyla bağlandığı Adnan Saygun da Borrellerden yararlanıyordu. Büyük bir besteci olmak sevdasından niçin ve nasıl vazgeçtiğini şöyle anlatırdı; "Madam Borrel kompozisyon ödevlerini kurşun kalemle hazırlamamızı sağlık verirdi. Böylece iştikle silip düzeltmek kolaylığı vardı. Çoğu kere ödevle-

Konservatuarda öğrencileri ile beraber

rimizi Adnan'la (Saygun) aynı masa başında hazırlardık. Ben sonu gelmez güçlükler için deydim. Notalar arasında en uygun düzeni bulmak için terliyor, yazıp siliyor, çizip bozuyordum. Oysa Adnan hazırlıksız, taslaaksız doğrudan doğruya mürekkepli kalemle notalayabiliyordu. Madam Borrel bir gün gene ar. kadaşıma kurşun kalemle çalışmasını ve mürekkeple temize çekmek için vakit kaybetmesini öğütüyordu. Bu sefer Adnanın yerine ben karşılık verdim: O doğrudan doğruya mürekkeple yazıyor, dedim. Bunca yıllık öğretmen şaşp kalmıştı. Benim de kafama dank eden gerçek şu olmuştu: Adnan doğuştan bestecidir. Ben ise bu yolda boşuna direniyorum. Dümeni kırıp kendime uygun başka bir yol tutmak gerekiyordu." Küçük yaşından beri müzikle haşır neşir olan M. R. Gazimihal bunun faydalarını defterinde şöyle belirtmiş: "Neticede, musikinin pratiğindeki bütün bir

GAZİMİHAL'IN İKİ MEKTUBU!

Yazan: Yılmaz ELMAS

Onunla, 12.1.1957 günlü mektubuyla tanışmıştım. Tanışmamıza "Türk Askeri Müzik Tarihi" adlı kitabı vesile olmuştu. Bu ilk mektubuna şöyle başlamıştı.

"Sayın Bay Yılmaz Elmas
Sayın Başöğretmen.

Ben de sizin kadirbilir mektubunuzu "şevk ve heyecanla" okudum. Askeri Müzik makasının arzusu ile kaleme almış olduğum naçiz kitabımın hariçte bir miktar alâka uyandırmaya başladığını duyuyordum. Bunun ilk ve elki de son mektupla ifadesi sizin kaleminizde etkili oldu."

Daha çok küçükken anamın anlattığı mallar beni, halk verilerini araştırıp inceleme yöneltmişti. Bende bu istek önceleri ilgi

mürlük gayretli ve sabırlı çalışmalarım yalnız bir işe yaradı. Musikiyi sırlı taraflarıyla evyurda göre pek mukayeseli bir şekilde avramak, içinden görmek, püf noktalarını ahmine alışmak, çok eser tanımak, bir kelimeyle musikici kafası edinmek."

Gazimihal'in müzik öğretmenliği 1929 yılında Galatasaray ve İstanbul Kız Liselerinde erdiği derslerle başlamıştı. (Bundan önceki enemeleri önemli değil).

Özel dersler de veriyordu; ama bu çalışmalar doyurucu olmadı. O, bir müzik evresi içinde yaşamak, orada yararlı olmak istiyordu. Sonunda 28.2.1932 de Ankara Muallim Muallim Mektebindeki görevine başladı; öldüğü güne kadar aralıksız bu görevde kaldı. İhtimant ettiği defterde şöyle bir cümle var: Talebelerim beni pek severler." Bu dört kemenin altına bir çizgi de çekmiş. Altı çizili olmasa da onun öğrencilerine sevgisini tabii karşılıklı olarak yakından bilenlerdenim. Geçen yirmi yıl başından beri Ankaraya gitmemeyi kâhna koymuştu. Ne vakittir beklediği emeklik yaşı artık gelip çatmıştı. "Bu halimle çocuklara faydalı olamam" diyordu, ama onların ayrılmak da güçtü. Geçen yılın başında yıllardır hasretini çektiği Bozdoğan Keme, içinde evine kavuşmasına kavuştu ama, Devlet Konservatuarından ve öğrencilerinden bir türlü kopamadı. M. R. Gazimihal'in çok canlı

duymaktan ileri gidememişti. Folklor çalışmalarında bana yol gösteren önderlik eden o olmuştu. Folklor alanındaki herşeyimi ona borçluyum.

"13 Aralık 1961 günü ölen değerli müzik bilgini Mahmut Ragıp Gazimihal 1900 yılında İstanbul'da doğmuştur. Müzik eğitimine İstanbul'da başlamış 1921—1928 yılları arasında Berlin ve Paris'te devam etmiştir. Fransız müzikoloji cemiyeti'nin ve Londra Folklor Konseyi'nin de üyesiydi. Uzun süre öğretmenlik yapmış olan Gazimihal'in yirmiye yakın yayınlanmış eseri vardır".

Son mektubunu 27.IX.1961 de almıştım "Sevgili evladım Elmas,
Ben henüz tekaül oldum. Artık Ankara

ve çeşitli bir rüya âlemi vardı. Şöyle anlatırdı: "Aman ne rüyalar. Rüya değil, geceleri ikinci bir hayat yaşıyorum sanki, Hemen her gece Konservatuardayım. Çocukların arasında, yım. Odam cıvıl cıvıl, hep onlarla dolu. Arı kovamı gibi. Geliyorlar, Dersimi veriyorum. Beni can kulağıyla dinliyorlar, Gidiyorlar. Arkalarından başkaları. Sıra sıra, takım takım. Ve bu, sabahlara kadar böyle sürüp gidiyor" Ölümünden on beş gün kadar önce şöyle demişti: "Çocuklardan, arkadaşlardan mektuplar alıyorum, Ayağa kalkınca ilk işim cevap yazmak olacak" Çocuklar dediği öğrencileri ve arkadaşları ona hep Hoca derlerdi. (Plelade Yılları) arasında Adnan Saygun'un Türk Müziği hakkında Fransızca bir etüdü çıkmıştı; eski dost bu yazıyı Gazimihal'e hediye eder, ken sadece (Hoca'ya) diye yazmıştı.

M.R. Gazimihal otobiyografisinde şöyle yazmıştı: "Ben keman çalmak üzere musiki talebeliği ettimse de, kader çene çalmamı ten. sip etti, o yola dümen kırdırttı. Ya nasip de yip, döneklilik etmedim; ölünceye kadar musikin hizmetkârı kalacağım; niyetim bu kadar kat'idir. Hemen mukadderat o yolu da kapatmasın". Müziğe gönül vermiş olan ve ölünceye kadar onun yolunda bulunmayı amaç edinen dostumun isteği gerçekleşmiş bulunuyor. O, son nefesine kadar müziğe hizmet etti. Ne mutlu ona.. Nur içinde yatsın.

ile 30 yıldan sonra alâkam kalmadı. Yalnız Folklor dergisinde (Türk Folklor Araştırmaları) yaşadığım müddetçe yazılarımı okursun. On beşinci kitabım olarak "Musiki sözlüğü" çıktı. Bende yok ki sana göndereyim. Daha sekiz kitabım çıkacaktır: Her halde ben öldükten sonra!! "Sen askerliğini, ben de 35 yıllık vazife hayatımı birlikte bitirdik.

Zarfım kalmamış. Senin zarfını ters çevirip gönderiyorum. Sakatlığımıza başıyla İstanbul'a geldikçe beni ara sevgiler.

* *

"Aziz Talebemiz,

Arzu ettiğimize ve mesleğin mümkün konularında araştırmalarda bulunacağımıza, sonra da sorduklarınıza bazı açıcı cevaplar verebileceğime serbestçe tenkitler — gerekir. se — yapabileceğime ve bilhassa yaşıma ve tam 30 yıllık öğretmenlik kıdemime göre (te vazuumuzun ifadesi olarak) ben de Hocanın sayılmayı şeref bileceğim: Yüzlerce öğretmen talebem arasında siz de varsınız. Ne mutlu bana. Sevgili vatanın öğretmenler ordusunda silâh taşıyız Subay muzikacı öğrencilerim de oldu: Bunların eskileri, eski Musiki Muallim mektebinden (ordu hesabına). Yeniler Askeri Müzik Meslek Okulundan yetiştiler. Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik seminerinde de yıllarca hocaydım. Huzur duyarak düşünüyorum. Size bu diplomalık mektubu bilhiztiazam bir talebe defterinin kâğıdına yazıyorum.

Rumeliden olduğunuza sevindim. Ben de gerçi İstanbul'da doğdum, amma anam babam ve 600 senelik dedelerim hep Rumeli fatihlerinden inme idiler. Sofya yakınlarındaki İhtiman nahiyesi 16 köyü ile kılıç hakkı malımızdı; 1876 da İstanbul'a göçmüşüz. Baba ve amcalarıma kadar bütün sülâle sadece asker Akıncı Beyleri ve komutanlar idiler. Milâdi 1300 yılına kadar inen Anadoludaki eveviyata tımız yine başka. Haritaya bakarsanız sögüt (Bilecik) doğusundaki Mihalgazi nahiyesini görürsünüz. Bu asıl dedemin Hristiyan Kıpçak Toharlar (yani Türkler) inden olup ataman (yani Osman) Bey'e geçerek İslâm olduğunu günün Bizans Sarayı resmi tarihçisi G. Pachymeres sıcakta sıcakına kendi vekayına mesinde yazmıştır ki bizim ilk vekayinalerimiz işin bu cihetinden açıkça haberdar olmamışlardır? Yalnız bilinen en eski vekayinamemiz olan Düsturname-i Enver-i'de şöyle deniliyor

(Fatih asrında):

Şamdan gelmiş Mihâl Bey Pehlivan
Balta Bey oğlu ile, o nevcivân
Balta beğın oğlu idi İlyas Bey
İlyas Beyin oğlu durur Mahmud nâm
İhtiman'dadır bunlar sadrı kirâm.

Bundan dedemin asıl Şam Türkmenlerinden bir bey olduğu anlaşılıyor.

Pachymeres tamamlamış oluyor: Mihâl Bey Kırımı geçerek Nogay Han'ın sağ eli ve müslüman olmuş. Fakat ordusu bozulupta ailece gemiyle Türk Sinop'a geçerken ters rüzgâr yelkenliyi Ereğli'de rumların eline atmış, İstanbul sarayına götürülüp Hristiyan edilmişler ve Mihâl Bey, o zaman genç olan Osman Gaziyi kazanması için Turkopolos (Yani Bizans Tohar "Türk" esirleri) ordusunun başında sögüt karşısına gönderilmiş. Bundan sonrası tarihçilerimizin malûmu. Köse Mihâl Bey ilk fırsatta pundunu düşürüp Osman Bey'e katılmış, yine gazi olmuş [1] Hikâyenin doğrusu budur. Sadede gelelim: Adı geçen ihtiman (: Ahd ü âmân), sizin memleketinizin uzağında değildir.

Bu satırları biraz da bir vasiyete zemin olarak yazdım: Şimdiden 50 küsur senedir musiki ile uğraşıyorum. Ölümümde her halde hakkımızda biraz birşeyler yazılacaktır. Siz de ben hocanızdan bahsederseniz, baş tarafında yukarıdaki bilgileri tarihe o zaman kazandırınız. Ben yazamazsam.

Şimdi mektubunuza geçiyorum. . .

[1] Pachymeres dedemden daima Kuğsi— (Bey) Paksis soy lakabıyla bahsetmiş olup, Mihâl takma vaftis katımına hiç yer vermemiştir. Köse kelimesi farsça ve eski söyleniş kuusi idi; rumcada ve farsçada "Ö" yoktur. Tatarlar köse olurlar. Türkmenlerde de günümüzde köselik boldur

Tesadüfe bakın: Köse Bey Bulgarya'da mağlup olmuş, fakat torunları Bulgaryayı fetretmişlerdir.

Çerkes oyunlarına dikkat ediniz. Bu göçmenlerin bir kısmı Türk Çerkez (= Kerkez. Kırgız) ları olup çerkezceyi edinmişlerdir. Pir kısmı da çerkezleşmiş gürcülerdir. Bunu bilmezler. M. R. G."

Bir yıl evvel 1961 de aramızdan ebediyen ayrılan büyük değerlerimizden Prof. Mahmut Ragıp Gazimihal'in bu mektublarını sizlere sunmakla yetiniyorum.

Bir Yıl Önce Kaybettiğimiz Değer :

BÜYÜK TÜRK MÜZIKOLOĞU GAZİMİHÂL

Yazan: Safa TANGÖR

Türk Müzik Dünyası büyük müzikoloğu Mahmut Ragıp Gazimihal'i bundan tam bir yıl evvel kaybetmişti. Hayatta kendi kendini yetiştirmede örnek bir sima olarak yaşayan büyük fikir adamı, daima tevazuun sessiz örtüsü altında kozasına kapanan bir ipek böceği gibi derin derin çalıştı müziğin ipek eserlerini verdi. Böylece kendi ölümsüzlüğünü hak etti.

Müzik dostu Fikri Çiçekoğlu'na bıraktığı tobiyografisinde kendisini şöyle tanıtıyor.

"Bir dosta armağan olarak; san'atta kırar, meslekte musır, kalmış, ihtiyar ve münzevi bir muzikacının hem dertli hem dertsiz hayatından itiraflar.."

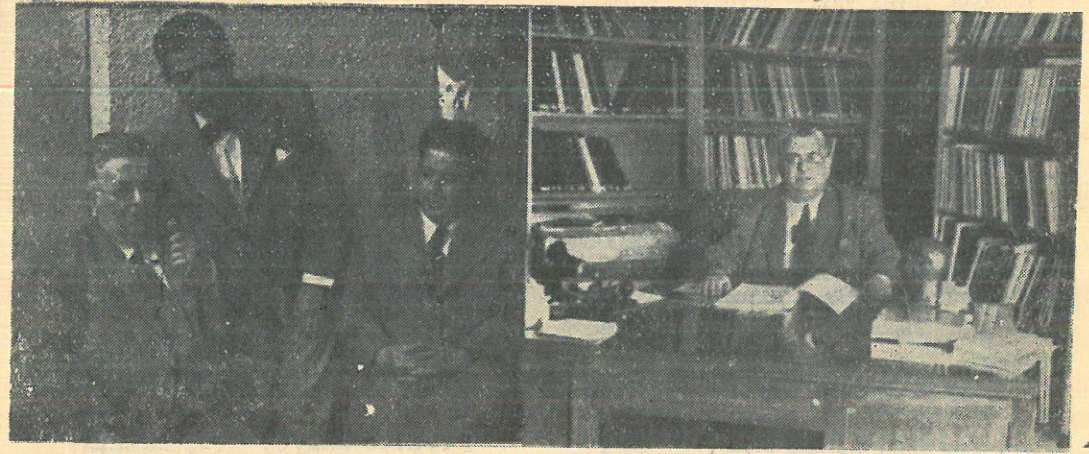
Biz onun kısa hayat hikâyesine kendi görüşümüzle göz atalım.

Mahmut Ragıp 1900 yılında İstanbulda dünyaya geldi. Babası Doktor Yusuf Ragıp Gazimihal'di. Ut ve keman çalardı. Fransız aya vakıftı. Ablası da önce ut, sonraları da piyanoya çalışmıştı. Böyle bir müzisyen aile içerisinde o da bu meslekten uzak kalamazdı. Bu samimi yuvada zaman zaman duyulan müziğin büyüleyici o ilâhi sesleri nihayet onu da aldı. Derhal bir keman aldı dokuz yaşına geldiği vakit "Musiki-i Osmani" Okuluna yazıldı. Büyük bir virtüöz olma arzusu ile kemanına çalışmaya başladı. İlk okulda hiç okumadan evinde yaptığı özel öğrenimle orta sula imtihanla girdi. Vefa Lisesi'nin yedinci sınıfına kadar okudu, iki yıl kadar da Kumkapı Fransız Koleji'ne devam etti. Burada Fransızca öğrendi. 14 yaşına geldiği zaman yağında beliren kemik vereminden yatağa yığıldı. Hareketsiz kaldı. Babası ona bir çok yerli ve yabancı kitaplar getirdi. Bunlarla hayatına doğru atılma yolunu buldu. Uvvetli Fransızcaya sahip olan baba, ona sık sık küçük Fransızca hikâyeler tercüme etme zevkesini verdi. Böylece Batı Sanat Dünyasının yapılarını ona açmaya çalıştı. Bu okumaların çok zevk aldı. Yatağı artık onun okulu olmuştu. Medeni milletlerin sanattaki gelişmelerini okudukça heyecanlanıyor, kendi yurtunun da, kendisinin de onlar gibi ileri olmanın istiyordu. O tarihlere kadar almış olduğu

alaturka müzik derslerinden birden vaz geçti. Hâtıra defterine şunları yazıyordu. "Amm baktım ki alaturkanın kaşığı ile o nağmelerin pilavı yenemeyecek. Yeni tarzda keman dersleri almaya karar verdim. Üç beş ay Antoniyadis'den, beş altı ay Braun'dan dersler aldım. Bu enstrumantal çalışmalarının yanında Kollejin müzik kurlarına, korolara, Ansambillere devam ediyor, çok sesli müziğin zevkini alıyordu.

1921 de Almanya'ya gitti, orada İsay Barma ve Walter Betleff'le keman, Art hür Wilner ve A. Von Filelitz ile de teori ve armoni çalıştı. 1925—26 da Parise gitti. Büyük Türk Dostu "Schola Cantorum — Skola Kantorum" öğretmenlerinden Borel ailesiyle tanıştı. Eugene Borel den keman dersleri ve bayanından da armoni dersleri aldı. Bu sıra para bakımından büyük sıkıntılar çekiyor, bir kaç lokma ekmeği güç buluyordu. Buna rağmen çalışmalarından yılmıyor, günlerce odasından sokağa çıkmıyordu. O sıralarda Pariste bulunan Adnan Saygun'un da dostluğu ile ızdırabını hafifletmeye çalışıyordu. İkisinde aynı hocalarla çalışıyordu. Fakat kendisinde kompozisyona karşı büyük bir kabiliyet olduğunu görüyor, duruma şöyle izah ediyordu: "Hocalarımız bizden Armoni vazifelerimizi kurşun kalemle yazılmış olarak isterlerdi, ben kurşun kalemle yazdığım halde Adnan Saygun doğrudan doğruya mürekkeple yazdı. Bir gün madam Borel, Adnan'a niçin mürekkeple temize çekip zaman kaybediyor sun? dedi. O sustu. Ben cevap verdim. O, vazifesini benim gibi kurşun kalemle yapmaya lüzum görmeden doğrudan doğruya mürekkeple yazıyor, dedim. Benimkinden düzeltmeler olur, onda ise pek az çıkardı. Bu da benim yanımda doğuştan büyük bir kompozitör olmaya namzet olduğunu gösteriyordu."

Nitekim zaman da bunu göstermişti. Bu haliyle kompozitörlüğe kabiliyeti olmadığını sezince bütün kuvvetiyle kendini müziğin ilmi cephesine verdi. Bir taraftan da makaleler yazmaya başladı. Scola Cantorum onu parasız okutmayı kabul ettiği halde hükümet musasade vermedi. Bu yüzden Pariste iki yıl kalabil-

Mahmut Ragıp Gazimihal Rıza Yetişen ve Gazimihal Hoca, çok sevdiği kitapları arasında diğer arkadaşlarıyla

dikten sonra yurda döndü.

1929 da İstanbul Galatasaray ve İstanbul Kız Liselerinde müzik öğretmenliğine başladı. 1932 de Ankara Musiki Muallim Mektebine, daha sonra da sırası ile Devlet Konservatuarına, Gazi Eğitim Enstitüsü müzik bölümüne, Askeri müzik Okuluna müzik tarihi ve müzik nazariyatı öğretmeni olarak tayin edildi. Son yıllarda ise yalnız Devlet Konservatuarında müzik, opera ve bale tarihi öğretmenliği yapmakta idi. Ankarada bulunduğu ilk yıllarda Lise Bakalorya ve olgunluk imtihanlarında verdi.

Yurdumuzda Akşam, Vakit, Millî Mecma, Varlık, Çığır, Ülkü, Folklor Postası, Bartın, Yücel, Uludağ, Damla, Hakimiyeti Milliye, Türk Folklor Araştırmaları gazetesi ve dergilerinde, üç binden fazla makalesi yayınlandı. Fransa'da ise Le Monde Musical'de yazıları çıktı. Çoğu telif olarak 30 a yakın kitabı yayımlandı. 1927 de Fransız Societa Francaise de Musicologie — Fransız Müzikoloji Derneğine muhabir ve üye oldu. 1947 de ise Londradaki International Folk Music Council — Beynelmilel Halk Müziği Cemiyeti'nin muhabir üyesi oldu Beynelmilel ansiklopedilere ismi geçti.

Bu yazılarına hakim olan ana fikirlerden bir kaçını vermekle onun sanat görüşünü en tabii şekli ile aksettirmiş olacağım.

Halk müziğine derin bir aşkla bağlanmıştı. Onun nağmelerini mahalinde duymak, cana

yakın seslerini hakiki sanatkâriarından işitmek sonsuz bir zevktir. Fakat hasta vücudu ile dolaşamazdı. Anadoluyu pek az görmüştü. Ancak Erzurum ve havalisine kadar gidebilmişti. Bu vatanın bakir sesleri için de şöyle diyordu:

"Halk musikimiz müzik inkilâbımıza temel taşı olacak yegâne varlığımızdır. Kompozitörlerimiz için biricik ilham kaynağı olan halk musikisini korumak, memleket ilerleyişinde üzerine en nazik vazifeyi almış bulunan siz idarecilerimiz için bir inkilâp borcudur."

Öğretmenliği çok severdi. Devlet Konservatuarı'nda kendisine tahsis edilmiş küçük bir odası vardı. Penceresi bahçeye bakardı. Orada yatar kalkar, orada yer içer orada okur yazar ve okuturdu, Kendisini çok iyi his ettiği fevkalâde günlerde, talebelerinin kollarına girer, bahçeye veya konser salonuna inerdi. Açık kalpli idi, evli değildi, Evladı da yoktu. Fakat bütün talebelerine hakiki bir evlât gözüyle bakar. Onları babalık şefkatinden mahrum etmezdi. Daima nasihat eder, doğru yolu gösterir, para yardımında bulunur, ilme geniş yer vermelerini, kültürlü olmalarını ister, "İlimsiz sanat olamayacağını Schumann bize öğretmişti" derdi. Kendisinden bahs ettirmez, edilince de yüzü kızaracak kadar tevazua sahiptir. Geçen yıl Hollanda'da çıkmış olan bir ansiklopedide kendi isminin de yer almış olduğunu görünce, gözleri yaşarmış, "Ben buna lâyık mıyım, bu insanlar ne âliaenap!" demişti.

Nihayet yavaş yavaş meydana getirdiği büyük eserler yanında o bu âlemden uzaklaşmaya başlamıştı. Şöyle diyordu: "İşte kırk yılı aşan bir çalışmanın meyveleri, Kimi acı, kimi buruk, ancak senin gibiler tadını aldıklarını söylüyorlar. Bunun avuntusu da bana yetiyor."

Hayatta en büyük arzularından biri de Türk Müzik Tarihi ve Müzik Sözlüğü yayınlamak isteği idi. Ölümünden bir yıl evvel Müzik sözlüğü yayınlandı. Ölümünden evvel emekliliğini düşündüğü için kitaba da şöyle yazmıştı:

"Emekliliğin yaklaşmasına (geç kalmış olan) kuruntusunun karışması da dostların teşvikî nisbetinde müessir oldu. Neticede yirmi beş yıllık tereddütlü çalışmalarından şu küçük kitap doğdu.

Sözlüğümüzün gelecek basımlarından terziplecece (M.R.G.) damgası sökülüp atılacak olursa, böyle bir mazharîyet ilk yazar için şerefli bir manevi huzur vesilesi olarak kalır."

İki şeyi çok sevdi. Para ve dostları: "Dostlarımızın ziyareti bana yaşadığımı hissettiriyor. Ne olur sık sık gelin, beni yalnız bırakmayın" der, yine iki şeyden üzüntü duyardı. Terk edilmiş olmak, az maaş almak! Otuz yılı aşkın orta öğretim öğretmenliğine karşılık daha bir yıl evvel seksen lira aslı maaşa terfi edebilmişti. Her eski müzik öğretmeni gibi gelip geçen hükümetlerden şikâyet eder, "Nedir bizim bu çilemiz. Her hocadan çok yorulur, her hocadan çok mesleğimizi zor kazanırız. Üstelik hiç bir intibak kanunundan faydalanamayız. Çünkü çocuklarımız bile bizlerden en az iki üç derece ilerde maaş almaktalar. Çok az sayıda bir pırlanta topluluğu olduğumuz halde hâlâ bizi görmüyorlar. Bu kadar yapılan intibak tekliflerini kale bile almıyorlar", diyordu.

Ne hazindir ki ölümüne yakın tarihlerde bile iki aylık maaşını alamamış İstanbul'dan yolladığı hastalık raporları Bakanlıkça kabul edilmediğinden emeklilik parasına dahi kavuşamamıştır.

Çok hassas yaratılışı idi. Geçen yaz İstanbul'a giderken bir ön sezi ile boynuma sarılmış: "Bir daha gelemeyeceğim, siz dostlarımı göremeyeceğim, diye çıkırarak ağlamıştı. Eyvâtlarım size emanet", demişti. Müziğe ait

bir takım el yazılarını da son hatıram diye armağan etmişti. Bunlarsa opera ve bale tarihleriydi. Nihayet bir yıl evvel 12 Aralık 1961 i 13 Aralık'a bağlayan gece aramızdan ayrıldı. Şimdi gözümün önünde gene o ayrılık sahnesi. Ölümsüz varlığı ile daima beraber olacağız.

Hem sadece bugün hayatta olan bizler değil henüz isimlerini bilmediğimiz, yüzlerini görmediğimiz daha gelecek olan yüz binlercesi bizim gibi onun güler yüzünü, sanata ışık tutan emeklerini görecektik, onunla olacak.

Ruhun şadolsun; öğretmenlerin öğretmeni Mahmut Ragıp Gazimihal Öğretmen!..

YAYINLANMIŞ OLAN ESERLERİ:

- Balkanlarda Musiki İlerlemeleri
- Anadolu Türkleri ve Musiki İstikbâlimiz
- Türk Askerî Müzikleri Tarihi
- Müzik Lügâti
- 55 Opera
- Ankara Bölgesi Müzik Folkloru
- Türk Halk Musikisinin Tonal Hususiyetleri
- Musiki Tarihi (Alice Gabeaud) dan tercüme
- İklîğ (Asya ve Anadolu Kaynaklarından)
- Ersada Müzik
- Konyada Musiki
- Fach
- Schumann
- Türkiye Avrupa Musiki Münasebetleri
- Yüz Yıllar Boyunca Mehterhane ve Türk Müzik Kalkınışı
- Necdet Remzi Atak
- Türk Musiki Tarihi
- Türk Halk Müziklerinin kökeni meselesi
- Türk Halk musikilerinin Tonal hususiyetleri meselesi

YAYINLANACAK OLAN ESERLERİ:

- Kopuz (Halen A. Adnan Saygun'da)
- Türk depli çalgıları (Halen A. A. Saygun'da)
- Türk Ötkü çalgıları (Halen A. A. Saygun'da)
- Yurt Oyunları Kataloğu (Halen A. A. Saygun'da)
- İzmirde Musiki (Notları evindedir. Tasnif edip yayınlamasını son günlerde F. Çiçekoğlundan rica etmiştir.)
- Un vie Musicale Renovee 1957

NOT: İki bin ciltlik şahsi kitaplığını Ankara Devlet Konservatuvarına armağan etmiştir,

GÜLNAR'DA BAZI İNANIŞLAR

Derleyen: Gündüz ARTAN

Nazar ile ilgili inanışlar:

Nazarı değeceğinden şüphelenilen kimseyi görünce "Allah, Allah" deyip Allahın ismi hatıra getirilir.

Bir kimse, nazarının değmemesi için tükürüğünü yalattır.

Nazarı degen kimsenin bastığı yer bıçakla kesilir.

Bir kimseye nazar değince eşikten yonga koparılır, o kimsenin saçından bir parça kesilir ve yakılır. Ayağının altından toz yalattılır.

Nazarı degen kimsenin ayağının altından toprak alıp yedirilir.

Nazar olan kimselere tahmin ettiği kimsenin çamaşırından bir parça kopararak tütürülür.

Dişleri seyrek olanların, gözleri gök olanların, vücudu büyük olanların nazarı değer.

Çalıtı ağacına nazar geçmediğine inanıldığı için çiftçiler üvendirelerini çalıtı ağacından yaparlar.

Bir tarla veya bahçeye nazar değmemesi için yüksekçe bir yerine kemik dikilir.

Çamaşır ipi üçgen şeklinde bağlanırsa nazar değer.

Hayvanlarla ilgili inanışlar:

Güvercin eve uğursuzluk getirir.

Şeytanın horoz sesinden kaçtığına inanılır ve her evde birer horoz beslenir.

Evde güvercin, tavşan ve siyah kedi, köpek beslenmez.

Baykuş kohan evler iyi sayılmaz.

Gece çakal yedi defa ulursa o yerde bir insan ölüür.

Yumurtlayan tavuk ötünce bir adam öleceğine inanılır ve hemen kesilir. Tavuğa kiş dersen misafir gelir.

Yengeç insanı ısırdıca boz eşek anırınca yada salmaz.

Yolda yürürken insanın önüne yılan çıkarsa o yolun uğurlu, kaplumbağa çıkarsa uğursuz olduğuna inanılır.

Yolcunun önünden tavşan geçerse uğursuz sayılır.

Hayvanların ve insanların altında karışık renkte saç olursa uğursuz sayılır, hiçbir işe götürülmez.

Hayvanlara nazar değince nazarı değdiği sanılan kimse hayvanın ağzına tükürtülür.

Günlerle ve günün vakitleriyle ilgili inanışlar:

Salı günü bir işe başlanırsa sallanır kalır, çarşamba günü başlanırsa çarpılır kalır.

Salı günü yola çıkılmaz.

Çarşamba günü yorgan kaplanmaz.

Çok ağlayan çocukların ağzına çarşamba günü çarık çarpılır.

Cuma gecesi soğan yenmez.

Cuma günü ev süpürülmez, dikmiş dikilmez.

Salâ ile ezan arası iş yapılmaz.

İkinci vakti uyuyanın kısmeti kesik olur. İkindiden sonra evden ekşi, acı ve siyah şeyler alınıp verilmez.

İkinci üzeri bir komşunun diğer komşudan ateş alması iyi sayılmaz.

Gece sakız çiğneyen ölü kemiki yermiş.

Gece aynaya bakılırsa insan hasretine kavuşmaz, ömrü kısa olur.

Sabahleyin yataktan güneş doğduktan sonra kalkandan toprak davacı olur.

Gece ateş, tuz, biber, soğan verilmez.

Gece kara tava, kara kazan verilmez.

İkinci ile sabah arasında dışarıya bir şey verilirse evden bir malın kaybolacağına inanılır.

Çeşitli inanışlar:

Gözü gök, benzi kara olan insanların fesatçı olduklarına inanılır.

Gözü benli, benzi sarı, nefesi kokan kimselerden Allahın da hoşlanmadığına ve böyle kimselerin nazarının şiddetle değeceğine inanılır.

Çocuğu yaşamayanlar yedi evden bez toplayıp diktikleri elbiseyi çocuğa giydirtirlerse, çocuğa anne veya babasının ismi verilirse ya sayacağına inanılır.

İki kırklı çocuk birbirine gösterilmez.

Uyuyan çocuğu öpen, ölü öpmüş gibi olur.

Boş beşiği sallayanın çocuğu ölüür.

Küçük bebekler hastalandığı zaman kırk karışmış mı diyerek araştırılır. Eğer karışmış ise çocuğu bir ağaç dibinde içine kırk tane çakıl konmuş su ile yıkarlar. Bebeğin

TEKİRDAĞ'DA GÜLLÜ ADLAR VE

Yazan: Salim Sami İŞÇİLER

Bu yazım Tekirdağ ve yöresinde kişilere ini veren güzel ve narin bir bitki olan le ilgilidir. Gül Divan Edebiyatı, Halk Ede. atı şairleriyle sembolist şairlere (bunlardan asasa Ahmet Haşim'e) ilham kaynağı ol g, hem de şiirimizde epeyce yer tutmuştur. Gül, sevgilinin, sevilen kızın, bülbül ise en erkeğin sembolüdür. Gül bülbül için r, bülbül de gül için yaşar ve öter. Gülsüz bül gününü acı acı öterek feryâd etmekle emekle geçirir; bülbülsüz gül de her gün az daha güzelliğini yitirir, solar, sararır. Gül fidan olarak hepimizin bildiği gibi

isinden koparıp o ağaca bağlarlar.

Hâmile kadınlar çirkin kimselere ve ya. d yaratıklara bakmazlar.

Bir işe giderken yolu kadın keser veya şıdan gelirse o işin olmayacağına inanılır.

Yeni gelin eve gelince içi su dolu kova meler, oklava kırar. Böylece yeni evlilerin geçineceklerine inanılır.

Avcıların yolunu kadın keserse o avcının vuramayacağına inanılır. Ava giderken tü. n üzerinden kadın atlarsa av vurulacağına nılır, ikiz doğuran kadınlar atlatılır.

Kulak çınlarsa bir yerde kendinden bah. ldığına, dudak seğirirse biri ile kavga edi. ğine, vücut seğirirse hastalanılacağına nılır.

Kesilen saçları kuşlar götürüp yuva ya. larsa o kimsenin başının ağrıyacağına ina. ğı için kesilen saçlar saklanır.

Hamur yuğururken, hamur leğenden dışa. ıkarsa eve misafir geleceğine inanılır.

Büyük insanın emeklemesi hasretine ka. açığına işaretler.

Üzerinde yırtık sökülük dikilmez.

Eşiğe oturulmaz.

Merdiven altından geçilmez.

Sacayak ters dönerse malına bir zarar ceğine inanılır.

Gelen dilencileri kapıdan kovmak, bir ev. iki kız almak uğursuz sayılır.

Dolu yağdığı zaman üç defa "annemin n, dağların tilkisin" der, doluyu elimize üç defa bıçakla kesersek dolu durur.

birçok çeşidi olan çok güzel kokan, renkleri çeşit çeşit narin bir bitkidir. İşte bu güzelli. ğiyle sevgiliye sembol olurken memleketimizin her yerinde olduğu gibi Tekirdağ'da da ba. yanlara isim olarak konmaktadır.

Gülle yapılmış halk ağzında bir çok şey vardır: Gül reçeli, yağı, gülsuyu, güllük, gü. lüstan, gül kurusu gibi. Ayrıca biyolojide de taç ve çanak yaprakları güle benzeyen bitkile. ri içine alan familyaya "Güllüler" denir.

Güllü isimleri yazmadan halk ağzındaki gülle ilgili bazı tâbir ve sözleri kaydetmek ye. rinde olacak kanaatindeyim.

Yaşlı kadınlar, daha ziyade köy kadımla. rı sevdikleri genç bir kıza veya erkeğe "gü. lüm" diye hitabetmektedirler. Hattâ Gülizar ismi bazı ailede daha sevimli olsun diye "Gü. lüşüm" diye de kullanılmaktadır.

İki kişi konuşurken sevdikleri güzel ve narin bir kızdan bahsederlerken "Gül gibi na. rin" derler. Sonra anneler "Gül g'bi kızımı ona verdim de neye çevirdi, insanlıktan çı. kardı" diye damatlarından veya o damadın ailesinden şikâyet ederler.

Güllerin rengi güzel olduğu gibi kokusu da çok güzeldir. Mis gibi kokuyor. dendiği z'bi "Gül gibi ne güzel kokuyor" da denir. Halk ağzında bir de "güllük güllüstanlık" diye bir tâbir vardır ki bu bolluk ve rahatlık içinde olan güzel bir yer demektir.

Ayrıca,

Bir gülle bahar olmaz,

Güllü seven dikenine katlanır,

Dikensiz gül olmaz.

Hocanın vurduğu yerde gül biter.

Gibi tâbirler halk arasında sık sık kullanı. lmaktadır.

Gül en fazla bayanlara isim olarak kon. muş ve hâlâ da konmaktadır. Bazı Güllük isim ler çok az, bazıları da çok fazla kullanılmak. tadır. Dikkat ettim. "Güllüstan" dan başka er. keklere konmuş "Gül"lü isme rastlamadım. Güllüstan ismi de hem erkeğe hem de daha faz. la olarak kızlara konmaktadır.

1) Güllü isimlerden

Güldeste, Güllüstan, Gülmubah, Gülmaz, Gülsüm, Gültiçe, Seyidegül, Ümmügül, Üm-

"GAFLET UYKUSUNDAN UYAN CEZAYİR"

Yazan: Reşad Ekrem KOÇU

1683 Viyana'nın ikinci muhasarası ile baş. layan ve muhasaranın feci bir bozgunla kal. dırılmasından dört devlete karşı on altı sene. devam eden harb 1699 da Karlofça Muâhede. lerinin imzası ile sona ermişti. Ruslar Azak Kalesini, Polonyalılar Podolyayı, Avusturyalı. lar, Macaristanı, Venedik'iler de Mora'yı al. mışlardı. Osmanlı İmparatorluğu Onyedinci asrı felâketle kapadı, ve yeni asra çok hırpa. lanmış olarak girdi.

Mora yarım adası Venedik'ilerden pek çabuk geri alındı. Fakat Türkiye'nin şimalin. de Rusya, kuvvetli ve büyük bir Avrupa dev. leti olma yolunu tutmuştu. Onsekizinci asırda Osmanlı İmparatorluğu onunla boğuşacaktı; bu mücadelede, dâimâ Rusların yanında, Avusturya da katılacaktı. Avrupa kıt'asında kendi toprak bütünlüğünü koruma kaygusuna düşmüş olan Türkiye, Akdenizde kuvvetli bir donanmaya sâhib olmakla beraber, yolu Mal. ta ve Sicilya adaları ile kapanmış ve etrafı İtalya, Fransa, İspanya toprakları ile çevril. miş. Batı Akdeniz üzerinde de artan bir hâki. miyet iddia edemezdi. Bundan ötürü bir Batı Akdeniz memleketi olan Cezayir eyâleti daha onsekizinci asrın başında elden çıkmış sayı. lab'lırdı. Nitekim devlet bu memlekete o göz. le baktı ve Cezayiri kendi kaderine, tamâmen Dayıların eline bıraktı.

DAYILAR DEVRİ

1710 dan, onsekizinci asrın ilk yılların. dan itibaren İstanbul Cezayire Vâli tâyin et.

müğülsüm, pek seyrek kullanılmaktadır.

2) Fakat,

Gül, Gülay, Gülten, Gülder, Gülderen, Güler, Güleren, Güleser, Gülizar, Güllü, Gü. sen, = Gülseren, = Güllümser, Gü'ten, Gül. şen, Aysegül, Erengül, Fatmagül, Pembegül, Şengül isimleri de sık olarak kullanılmakta. dır.

Yukarıdaki yazımda da görüleceği üzere Gül yüz yıllardan beri hem şiirlerde yer almış, hem halk ağzında benzetme olarak kullanı. lmış hem de kişilere ismini vermiştir. Daha nice yüzyıllar memleketimizin her yerinde ol. duğu gibi Tekirdağ ve yöresinde de kızlarını. za isim olarak kullanılacaktır.

medi. Vâli Paşayı Dayılar kendi içlerinden kaydı hayat şartı ile seçdiler. Pâdişah da Vâlilik menşurunu gönderdi, memuriyetini tas dik etti.

Cezayir Deniz Akıncıları Ocağını sistemli olarak besleyen Batı Anadolu ha'kı artık ana vatan müdafaasına koşuyordu. Cezayir için yapılacak tek şey. Türkiye ile ebedî bir itti. fak muâhedeşi imzalayarak istiklâlini ilân etmek ve Cezayirin müstakil devlet olarak varlığını Avrupa devletlerine tasdik ettirmek, ve Batı Avrupa ile karşı karşıya yaşayan hal. kını, istiklâlini koruyacak irfan seviyesine yükseltmekti.

Unutmamalıdır ki bir memleketin başına buyuruk vâliler elinde keyfi idâresi ile o mem. lekette müstakil bir devletin nizamını kurmak kıyas kabul etmez işlerdir.

Yine unutmamalıdır ki Osmanlı İmpara. torluğu, muhteris komitçilerin elinde sürük. lendiği Birinci Cihan Harbi arifesinde dahi Avrupa siyasi muvazenesinde mühim rolü olan büyük ve kuvvetli bir devlet idi. Bu devletin müddefikî sıfatı ile, adı ne olursa ol. sun Avrupa — Akdeniz siyasi câmiasına gir. miş hukukî bir Cezayir sultanlığı, Kırallığı Cumhuriyeti siyasi dokunulmazlığa sâhib olacaktı.

On altıncı ve on yedinci asırlarda bir Ci. han İmparatorluğu yolunda olan Osmanlı Devleti'nin Batı Akdenizde Deniz Akıncıları olan ve Cebelüttârik Boğazından çıkarak, At. las Okyanusunda dolaşan, İzlandaya, ve ora. dan Amerika'ya kadar giden Cezayir Gemicî. leri, Osmanlı Devleti Cihan İmparatorluğu yolundan kendi topraklarını koruma yoluna dönerek Cezayiri kendi kaderine terk edince âdi birer korsan oldular. Korsanlar ise kanun dışı adamlardı.

Evvellâ Osmanlı Devleti Cezayir Gemicile. rinin korsanlığından hiç bir mesuliyet kabul etmeyeceğini ve çapul yolunda tutulan Cezâ. yir Gemicilerinin korsanlığından hiç bir mes. uliyet kabul etmeyeceğini ve çapul yolunda tutulan Cezayirli Gemicilere korsan muame. lesi yapılması gerektiğini resmen beyan et. mişti.

İşte aslında bu beyanı Cezayirin idâre

TÜRK FOLKLOR

s'uliyetini yüklenmiş olan Dayı Paşa'ların oması ve başına buyruk keyfi Hükümet ye. e Cezayir'de bir hukuk devletini kurmaları ekirdi, Bilâkis, korsanlığın arslan payını n adamlar oldular. Ve bütün Hıristiyan rupa'nın husûmet nazarı Cezayir'in üstün toplandı. Bir korsan yatağı bilinen bu mleketi, bir asır, evet tam yüz yıl, harp- biraz daha yıpranmış, biraz daha küçül- ş, biraz daha fakirleşmiş çıkan, fakat halâ rük ve zengin ve kuvvetli devlet olan Tür- e'nin gölgesi korudu.

CEZAYİRİN HALK ŞAİRLERİ

On sekizinci asırda Cezayirli halk şairleri memleketin Dayılar elindeki hâlini, bilme- ek, pek güzel tasvir etmişlerdir.

NAKDİ ADINDA BİR ŞAİR:

Yedi Kiral düştü senin kasdına.
Gaflet uykusundan uyan Cezayir!
Donanmalar tâyin oldu üstüne
Hazır ol vaktine, dayan Cezayir!..

or.
"Yedi Kral", bütün gayri müslim Avru- yı kasdederek kullanılmış bir halk deyimi. İktidar hırsı ile birbirine düşmüş mü- allibâ Dayılar elinde içten de karışmakta o. Cezayir hakikaten gaflet uykusundadır. r "hazır ol vaktine!" diyerek Cezayir'in ranlık istikbâlini de görmüştür.

Gazilerin ekberleri sendedir
Rüstemlerin bihterleri sendedir
Koç yiğitin defterleri sendedir
İbnü filân ibnî filân Cezayir!..

Nâkdî yine yanılmıyor: Cezayirîliler ya- n gemicidirler. Pençelerindeki kılıç da ansızdır; kahramandırlar. Cezayir'de tescil lmiş bir kılıç asâbeti vardır. Ama Köroğlu i, Bolu dağında yurt tutmuş yol kesiyor- kervan vuruyordu; bunlar Cezayir kalele- e sığınmış, Akdeniz'de gemi vuruyotlardı. Dünya nereye gidiyor? Evvelâ bir avrupa ru olan Akdeniz ilelebed korsan yatağı ka- ilir mi? Cezayir kaleleri korsanlarını ne nâna kadar koruyabilecekti?

Dayılar cehlin karanlığı içinde idi. Cehlin ranlığı kör cesaret ile bir fikrin, bir idealin şında koşanların cesareti arasında büyük k vardır. Cezayirde tescil edilmiş bir kılıç leti vardı, fakat Akıncı 'nın torunu, kor-

sanlığı bir Cihan hâkimiyeti ideali ile yapan ların torunu hakiki korsan, deniz haydudu olmuştü.

Elimizde kılıç dilde zikrullah
Muin hâfızımız ol ulu Alîhâh
Dört yanımız aldı kâfirler billâh
Sultan Cezayir'den haberin var mı?

İşi Allaha kalmış olan Cezayirden Padi- şahın ve Hükümetinin haberi vardı, fakat Dayı Paşalar Bâbîâlinin sözlerini, tenbihleri- ni, ricalarını ve hâttâ ihtarlarını dinliyorlar mı idi. Başka bir şair, Seferli Oğlu:

Cezayir Dayısı ol Mehmed Paşa
Dünya'lar durdukça sen binler yaşa
Döktürdüğün toplar gitmedi boşa
Söylensin dillerde nâmın bir zaman!

Diyor. Ne olurdu Dayı Mehmed Paşa dök- dürdüğü toplar kadar mektep açsaydı, ve dünyalar durdukça o duramayacağına göre Cezayir dursaydı. Asıl o zamandır ki nâmı bir zaman için değil, her zaman dillerde söy- lenecekti,

TAŞLAR ÜSTÜNDE TAŞDAN KALE

Anadoludan mı, Rumeliden mi bilmiyoruz, Cezayir'e bir halk Şairi geliyor:

İbtidâ gelince gördüm yalısın
Sundular kadehi içtim dolusun
Seyreyledim evliyâsın ulusun
Kalbin ferah buldu, güldüm Cezayir.

Diyor. Hemen "Magribli Oğlu" adını alıyor. Bu Şair de Cezayir Kalesini tasvir ediyor:

Yalç kapusundan kıldım temâşâ
Binâsın kurmuşlar taş üzre taşâ
Cihanda bulunmaz emsâlin hâşâ
Aradım da seni buldum Cezayir!..

Cezayirin taşlar üstünde taşdan kalesi: zamanının en kuvvetli donanmalarından biri ve silâhları ile gelecek olan Avrupalı müs- tevliye çok dayanamayacak.

Cezayir Korsan Ocağı da Osmanlı Impa- ratorluğuna iki büyük Amiral verdi: Ceza- yir'de korsan olan bu adamlar, Türkiye Do- nanmasının başına geçince ve devlet nizami- nin imkânlarına sâhip olunca hem Tersâneyi hem de Donanmayı ihya ettiler. Bugün her ikisini de rahmet ile anıyoruz:

Cezayirli Gazî Hasan Paşa ile Gençoğlu Tâhir Paşa,

Savaştepe Folklorundan :

KARAKEÇİLİ MÂNİLERİ/

Derleyen: Osman SAYGI

Savaştepe'de iken, "Kumru", bir de "Cen- net" isminde, iki komşumuz vardı. Bunlar civardaki Türkmen dağ köylerinden kasabaya imişlerdi.

Güleç yüzlü, neşeli insanlardı. Cennet'in küçülcük bir kızı vardı. Adı; "Yâdigâr".

Yiğidini, pek genç yaşta kaybettiği için, kızının adını öyle koymuş.

Zaten, Türkmenlerin halıları, kilimleri gi- bi, isimleri de öyle renklidir. Tabiat kokar. GÜ- yimlerinde, isimlerinde, dağ çiçeklerinin ren- gi, sevimliliği görüldür, mânileri de öyledir. Ümit, ışık, hayat akar.

Komşumuz Kumru Bacı, fakir olduğu hal- de gönlü çok zengindi. Bize gelirken evinin önündeki iğde ağacından topladığı iğdeleri ge- tirirdi. Bahar geldiğinde, evinin bahçesinden, taze soğan, sarmısak toplar, muhakkak bir iyilik yapmak isterdi.

O civar dağ yörtükleri; pamuk ve zeytin mevsimlerinde Akhisar, Manisa, Bergama ovalarına inerler, gündelikle çalışırlar...

Kumru Bacı'da bu çalışmalara katılmış. Sesinin güzelliği ve mânilerinin zenginliği ile ağır işlerde kullanılmazmış. O' na mâni söy- letir'lermiş.

Kumru, Balıkesir yöresi karakeçili asire- tinden olup, Savaştepe'nin Tavşancık köyün- dendir. Otuz bes, kırk yaşları arasındadır.

Aşağıda tesbit edebildiğim deyişler onun.

(1)

"Kuru nâne vas nâne
Kilit oldum vâne vâne,
Ne ben ölmüm kurtuldum,
Ne sen geldin imâne"

(2)

Asıl hostanın asıl,
Asıldığın yerde basıl.
Sana bir ovun vapsam,
Adam eldatmak vesil?

(3)

Ak entarin vırıl'sın,
Yakam senden kurtulsun,
Dört av sımalar tutsun,
On ay dilin tutulsun.

(4)

Vesî sandık kiliti
Üstüne güller bürüdü

Sana yârim dedikçe
Senin gönlün büyüdü.

(5)

Kapı kapiya bakar
Ateşi beni yakar
Zebî ettin yâr beni
İller başıma kakar

(6)

Koyunları er gelir
Çardağna dar gelir
Üstüne yar seversen
Sonra sana zor gelir

(7)

Elma atar nâr atar
Şu oğlan çalım safar
Bakmayın çalmına
Akşam çuvalda yatar.

(8)

Sini kalaylı sini
Seni yalancı seni
Yâr nereye gidiyin
Koluna taksan beni.

(9)

İplik gibi uzarım,
Ben bu işe kızarım
Çalım satma ay oğlan
Fiyakam bozarım.

(10)

Eğil kavağım eğil
Kavaktan a'dım meğil
Deli deli gezmesem
Dayanılacak değil.

(11)

Aksın çeşmeler aksın,
Yârim karısından baksın
Beni alacak oğlan
Gelsin de toka yapsın.

(12)

Ayağında yemeni
Neden almadın beni
Bu dünyanın ölümlü
Ne seni kor ne beni.

(13)

Ak şapkam iye iye
Soldurdum giye giye
Ben akıımı aldurdum
Ah yârim diye diye.

Bize gelen KITAPLAR

(14)

Al eline kalemi
Yaz başıma geleni
Sizde nereye korlar
Bu gurbette öleni

(15)

Saçım telli değil mi?
Boyum ze'vi değil mi
Bakın allah aşkına
Bu yâr dengim değil mi?

(16)

Evlerinin öni taşlık değil mi?
Salla saçlarını gençlik değil mi?
Sana verdiğim harçlık değil mi?

(17)

Vurma avcı vurma
Ben yaralıyım
Gülmedim dünyada
Ben karalıyım.

(18)

Altın saat kolunda
Altınları boynunda
Ne bu güzellik sende
Melek mi vâ soyunda

(19)

Pencereden bakıvı
Bir portakal atıvı
Portakalın yok ise
Gel yanına yatıvı

(20)

İl elinde idare
Vallah etmem mudâne
İl oğlu benim neyim
On parmağında on tâne.

(21)

Karanfilim dübekte
Benim yârim gurbette
Merak etme nâzlı yâr
Kavuşuruz elbette

(22)

Karanfil gevdim acı
Ocağa vurdum sacı
A benim kadîr mevlâm
Biraz da bana acı.

(23)

Cilekî yar çilekî
Dolâstım hañçeleri
Ne müskül sevden varmış
Uyutmaz geceleri.

● Abdülbaki Gölpınarlı: "Mevlâna Celâleddin". Hayatı, eserleri, eserlerinden seçmeler. Şahap Kitabevi. Tevfikiye Cad. No. 17 Konya. Gençlere Bilgi Serisi, No. 6 12X17 boyunda, 80 sayfa, 150 kuruş.

● Mehmet Önder: "Çocuklar İçin Mevlâna'dan Hikâyeler". Şahap Kitabevi. Konya. Gençlere Bilgi Serisi, No. 7 12X17 boyunda, 36 sayfa, 100 kuruş.

● Mehmet Önder: "Konva". Coğrafyası, Tarihi, Eski Eserleri ve Bugünkü Konya. Şahap Kitabevi, Konya. Gençlere Bilgi Serisi, No. 8 12X17 boyunda, 72 sayfa, 150 kuruş.

● Millî Eğitim Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü: "Türk Etnografya Dergisi" Sayı IV. Yıl 1961. 20X29 boyunda, 48 sayfa metin, 24 sayfa levha.

● Sabahattin Kudret Aksal: "Bir Sabah Uyanmak". Şiirler. Varlık Büyük Cep Kitapları: 216. 12X17 boyunda, 96 sayfa, 2 lira.

● Nihâl Yalaza Taluy: "Alâeddin'in Lambası". Binbir Gece Masallarından Varlık Çocuk Klâsikleri: 35 12X17 boyunda, 54 sayfa, 1 lira.

● Pierre Gaxotte — Samih Tirvakioglu: "Fransız İhtilâli Tarihi". Varlık Faydalı Kitaplar: 23 12X17 boyunda, 234 sayfa, 5 lira.

● William Faulkner — Ender Gürol: "Kutsal Sığınak". Roman. Varlık Büyük Eserler Kitaplığı: 46 12X17 boyunda, 200 sayfa, 4 lira.

● N. Gogol — Melih Cevdet Anday: "Ölü Canlar". Roman. Varlık Büyük Eserler Kitaplığı: 45. 12X17 boyunda, 326 sayfa, 4 lira.

● Muzaffer Resit: "En Güzel Kosmalar". Halk şiiri biçiminde yazılmış şiirler antolojisi. Varlık Halk Kitapları: 3 12X17 boyunda, 160 sayfa, 3 lira.

● Glasnik Zemaljskog Muzeja U Sarajevu. Etnologija. Nova Serija, Sveska XVII Saravova — Yugoslavva.

● Konva Turizm Kurumu: "Mevlâna" 689 ölüm yıldönümünde, Eser Mevlâna ihtifâlini tertip heveti tarafından hazırlanmıştır. 20x14 boyunda, 36 sayfa, 5 lira.

kendine hâs bir devisa okurdu. Ben bunları güçlülükle uzaktan tesbite çalıştım.

Mutasavvıf Şairler :

H A Ş İ M İ

Yazan: (Merhum) M. Halit BAYRI

Hâşimi, tasavvuf ve tekke adamı olması itibarıyla, adı üzerinde az çok kurumuş olmakla beraber, mutasavvıf halk şairleri arasında edebi hüviyeti hemen hiç teadik edilmiş olanlardan biridir. 1543 (H.919) tarihinde Sivasta dünyaya gelmiş olan Hâşimi'nin ana ve babasının kimler olduğunu bilmiyorsak da, kendisinin asıl adı Osman'dır. Hâşimi Amasyada tahsile başlamış, pek genç iken İstanbul'a gelmiştir. Onun Sivastan Amasyaya gelerek orada tahsile başlamasına ve sonra İstanbul'a gelmesine sebep olan hadiselerin neler olduğu belli değildir.

Hâşimi, İstanbul Fatih medreselerinde tahsiline devam ederken bir gece rüyasında Hazreti Ali'yi atına binmiş ve elinde zülfikar olduğu halde görmüş. Hazreti Ali, kendisine "Oğul, beni istersen Vizeye gel beni orada bulursun" demiş, Hâşimi uyanınca gördüğü rüya üzerinde epeyce düşünmüş, nihayet Vizeye gitmeğe karar vererek hazırlığını tamamlamış ve yola çıkmış. Vizeye varış, güneşin doğduğu zamana tesadüf etmiş o sırada güneşin doğuşunu seyretmekte olan süvari bir zata rastlamış. Bu zat, Hâşimi'ye: "Oğul, Ali'yi ister, sen işte Ali benim, bindiğim at da Dülül'dür" demiş. O vakit Hâşimi rüyasını hatırlayarak: "Güzel ama efendim, onun elinde zülfikar vardı" demesi üzerine o zat belindeki kemere asılı bulunan tesbihi çekmiş, tesbih zülfikar şeklinde görülünce Hâşimi yere düşüp bayılmış ve ayılınca o zatın hizmetini kabul etmiş. Bu zat bir rivayete göre Vizeli şeyh Alâüddin, başka bir rivayete göre de onun halefi şeyh Gazanfer'dir.

Hâşimi, uzunca bir müddet Vizede kalarak şeyh Alâüddin'den feyz almış, ona halef olan şeyh Gazanfer'in kızıyla evlenmiştir. Vizeli şeyh Alâüddin 1562 veya 1563 senesinde vefat edince, yerine geçen şeyh Gazanfer'in arzusu ve teşvikiyle İstanbul'a gelmiş, Kasımpaşadaki Hâşimi Dergâhını kurdurarak burada halkı uyandırmaya çalışmıştır. İşte bu sırada seriat ve tarikat usullerinden ayrıldığını zannettiren bazı hareketleri dolayısıyla şeyh İsmail Maşuki'nin tutmuş olduğu yolda yürüdüğü iddia edenler çoğalmış, hakkında yapılan dedikodu gün geçtikçe artmıştır. Bu cihetle herhangi bir cezaya çarptılmaktan korkan Hâşimi halveti şeyhlerinden Nureddin zade Mustafa Muslihiddin efendiye (vefatı (1573) sığınmış ve halveti tacı giymiştir.

Nureddin zadenin dervişleri, her sabah rüyalarını tabir ettirmek üzere şeyhlerinin huzuruna gelirmiş. Bunlar arasında bulunan Hâşimi'nin hiç rüya tabir ettirmediği Nureddin zadenin aklından çekmiş. Nureddin zade bir gece rüyasında Peygamberimizi görmüş. Peygamberimiz kendisine uç yapraklı taze bir ayva vermiş. Nureddin zade sabah olup uyanınca dervişleri rüyalarını tabir ettirmek için yine şeyhlerinin huzuruna gelmiş. Hâşimi de bir kenarda durmuş. Nureddin zade dervişlerinin rüyalarını tabir ettikten sonra Hâşimi'ye dönerek: "Sen hiç rüya görmez misin, zira rüya tabir ettirmek için şimdiye kadar hiç muracaat etmedin" demiş. O zaman Hâşimi: üç yapraklı taze ayvayı hırkasının atından çıkarıp vermiş, Nureddin zade de hemen: "Artık senin bize ihtiyacın kalmadı, iki aşkın bir posta olmaz, var kendi postuna sahip ol" demiş. Bu hadiseden sonra Hâşimi, şeyh Nureddin zadenin yanında kalmayarak Kasımpaşada yaptırılmış olduğu tekkeye dönmüş.

Hâşimi 1594 (H. 1003) tarihinde vefat etmiştir. Türbesi Kasımpaşadaki Hâşimi tekyesindedir. Taşa oyulmuş olan şu üç beyit türbenin hacet penceresi üzerinde göze çarpmak tadır:

Kutbi âlem, Nakdi vakt (Hacı Bayramı Veli Mustafa vü Murteza sırrına mazharın bell Zati pakinde konuşmuştur Hüdadân ta'ezeli Servera hulki Muhammetle keramati Ali Kutbi âlem, Mürsidi kâmil, mürrüvvet madeni, Hazreti Osman efendidir velâyet mahzeni

Hâşiminin şiirleri Kasımpaşada kurdurmuş olduğu tekkenin son şeyhlerinden Seyit Mehmet Süreyya tarafından 1913 senesinde küçük bir divan halinde neşredilmiştir. Abdülbaki Gölpınarlı bu küçük divan hakkında "Melâmîlik ve Melâmîler" adlı eserinde şunları yazmaktadır: "Hâşimi Osman efendi Hâşimi mahlesiyle şiir de söylemiştir. Şeyh Süreyya bey 1329 da divancesini neşretmişse de divançada mevcut şiirler maalesef tamamıyla Hâşimi Osman'a ait değildir. Üsküdarlı Celveti Hâşim Babanın şiirleri karıştığı gibi, her nasılsa Sarban Ahmed'in şiirleri de maktalârındaki Kaygısız, Ahmet mahlasları Hâşimi'ye inkilâp ederek bu defterciğe girmiştir. Meselâ Melâmîyei Şettariye'de, Sergüşt'de ve çok eski cönklerde, Pertev Paşa Kütüphanesi.

deki Salifularz mecmuada Sarban Ahmet'in urak görülen ve mumaleyhin diyanında da lunan:

rd isen meydanı, aşka canı hem cananı gör
ik isen aşk içinde ara bul sultanı gör

Matlağlı gazelin son beyti:

ygısız elfakr fahri çün buyurdu ol Rasul
kr İla fahr iduben gei küfrü ko imana gel

Şeklinden:

şimi elfakr fahri çün buyurdu ol Resul

Şekline gelerek divançeye ithal edilmiştir.
za Sarban Ahmedin:

liyaya, iğri bakma kevnü mekân elindedir.

Maktalı ilâhisi de aynı akibete uğramış-
Sarban Ahmed'in olarak böyle tesbit etti,
birkaç meşhur nefes daha var. Binae-
eyh mezkûr divançeye itimad edilemez.
elâmîlik ve Melâmiler, S. 69—70)"

Ahmet Sarbana ait oldukları söylenenler
tarafa bırakılacak olursa, Haşimi'nin kü-
divanındaki şiirlerin sayısı 36 dan ibaret
ır. Bunların hepsi aruz vezniyle yazılmış
avvufi mahiyette manzumelerdir. Vakıa
şiirlerden hiç birinin yüksek sanat değeri
ıdığı iddia edilemez. Bununla beraber onla-
büşbütün değer vermemek de haksızlık
r? Temiz bir dil ile içten gelen veya kalp-
kopan duyguları ifade eden bu şiirlerin
lıca meziyeti sade ve samimi oluşlarıdır.
İtibarla onlara tasavvufi halk edebiyatını
çerçevesi içinde toplanan mahsuller ve
ibine de Mutasavvif halk şairleri arasında
vermek bizce çok tabii bir hareket olur.
şiirlerden bir kaçını oldukları gibi alı-
uz:

Gönül gözün açtın ise,
Yetersin sen kitap sana.
Baktığın yüz dost yüzüdü,
Alemden yok hicap sana

Gözüm bakar seni görür,
Sem'in senden haber alır,
Her ne gelse senden gelir,
Eden sensin hitap sana.

Seni böyle gayrı neyler

Senin ile gönül eğler,
Yedi musna seni söyler
Cümle merci mealp sana.

Gel gir aşkın harmanına
Düşme gel gayrın gamına
Hu de gerçekler demine,
Çün fet oldu bu bab sana.

Haşimi sen seni bildin,
İstedğin sende buldun
Her yüzden görünüp geldin,
Alemden yok hicap sana.

Tariki Hakta bil aşk renumadır,
Ki aşık olmayan Haktan cüdadır;
Niçin canın yakarsın narı hie,ce,
Tariki aşka gel kim hoş sefadır.
Dahl Ademle Havva gelmemiştir,
Benim pirim benimle aşınadır.
Düşelden aşkı yare zahida dil,
Dağıttı elde varın, bir gedadır
Ne gam yersen cihanda Haşimi sen,
Gazenfer gibi gerçek pişivadır.

Eizi bizden soran aşık,
Gelsin, anlaşılmaz halimiz.
Hızırdır kılavuz bize,
Ahmed yoludur yolumuz.

Anınla konar göçeriz,
Rahmet kapısı açarız,
Aleme nurlar saçarız,
Dost eli bizim elimiz.

Gerçeklerde yalan olmaz,
Abı hayat için ölmez,
Yetmişiki millet bilmez,
Hak dili bizim dilimiz,

Gâh mahv oluben ölürtüz,
Gâh olur hayat buluruz,
Gâh olur ki mest oluruz,
Hak bilir bizim halimiz.

Çün hazır oldu can bize,
Haşimi hak rıyan bize,
Meşrik, magrip yeksan bize,
Kudret elidir elimiz.

Aşkı yare düş olaldan yarımı gördüm ryan,
Red edip şakkü gümanı müşkilim kıldım beyan.

Bu ne müşkil derd olur kim kendim ister
kendimi,
Kendimi kendim ararken olmuşum ben bi
nişan.

KAFASIZ MEHMET AĞA

Derleyen: Faik AKÇIN

Bir laz köyünün unlarını öğüden değir-
menin taşı parçalanmıştı. Köylü ürünlerini
öğüdememiş. Köyün akıllı geçinenle-
rinden Memet ağa köy kahvesinde gençlere
yönelerek:

— Ula telikanlılar! Ha bu böyle olmaz
ya gelin yarun sabahtan tezu yok, hep bir-
lük dağa gidelum; tekürmene bir taş bulup
götürelum. Memet ağanın bu sözünü doğru
bulan gençler hep bir ağızdan:

— Ağanın dedüğü tokrudur; varak ge-
lek.. deyip dağıldılar.

Sabahleyin erkenden anlaşmalarına göre
köyün alanında toplanıp dağın yolunu tuttu-
lar. Dağda saatlarca dolandıktan sonra değir-
men taşı olabilecek en aşağı bir ton ağırlığın-
da bir taş buldular. Şimdi bir zorları vardı.
Taşı köye götürüp gediğine oturtmak.. Bunda

Zahiren baksan bana bir sureti insaniyim,
Manide gel gör beni kim cümleden oldum
nihan.

Bu vücudun mülkünü feth ideli şimsiri aşk,
Saltanat külli benimdir, olmuşum şahı cihan,

Bahri aşka gark olaldan varlığım ey Haşimi,
Cümlesin verdim fenaya aşk ile kaldım heman.

İydi ekberdir visalin isteyen aşıklara.
Şol gönülden gayrıya terk eyleyen sadıklara,

Her kim ister darı ukbada erişmek nimete,
Fiskını terk eylesin, uysun bugün Salihlere.

Sen sakın mağrur olup Rabbim Kerimdir
deme kim,
Ana lâyük hizmet eyle, yol budur abitlere,

Geç enaniyet hicabın çeşmi dilden ref kul,
Zümbi azamdır vücud dedi Rasul taliplere.

Haşimi sen Hak yolunda fakrı eyle ihtiyar,
Fakr ile fahr eylemektir çün talik akıllere.

30.10.1956

da akıllı Memet ağa imdada yetişti; dedi ki:
— Ulaa Hamsı baluğu gibi aptal aptal
ne durursuz ya, gelun hep birlik şu taşı ka-
durun, ben altuna girip onu omuzlayup gö-
türeyum.

Bu söz üzerine delikanlılar hemencik can-
landılar. Çok büyük bir caba ile taşı yarım
metre kadar kaldırdı. Bu arada Memet
ağa omuzlarına kadar başını taşın altına sok-
muş bulunuyordu. Ne çare ki taşı omuzlayıp
götüremedi. Gençler yorulmuşlardı. Hep be-
raber taşı ellerinden bırakıverdiler. Birde bak-
tılar ki Memet ağanın vücudu uzanmış am-
ma başı yok. Birbirlerine baktılar. İçlerin-
den birisi dedi ki:

— Ulaa Ha bu Memet ağanın kafası nirdedur
Başkası cevap verdi:

— Ulaa bena kalursa sabahleyin Memet
ağa geldugunda kafası yoktu.

Oradan bir başkası:

— Var idu, diye ayak diredi. Derken
gençler birbiriyle vardı, yoktu diye çekiş,
meğe başladılar. Bir sonuç alamayınca:

— Ha buni bilse bilse karusi bilir. Bir de
ona sorak, deyip ağanın evine geldiler. Ka-
pıyı çalıp karısına dağda geçen olayı anlat-
tılar. Onun ne düşündüğünü sordular. Kadın
cağız biraz dalgın dalgın durakladıktan son-
ra şöyle bir düşünce yürüttü:

— Uşaklar; Yalan diyemiyecum. Sabah-
leyun bir aralık sakalımı tararken gördüm idi,
ama kafası yanunda mı idi, yoksam değül mü
idi, bilmirim.

Tam delikanlılar oradan ayrıldıkları sıra-
da köyün hocası ile karşılaştılar.

— Ula bilse bilse Ha bu çapraşığı hoca
gözer.

diye hocaya işi anlattılar. Memet ağanın
kafası var mı idi, yok mı idi sordular. Hoca
sakalını sıvazlayıp düşündükten sonra:

— Uşaklar! bana kalursa Memet ağanın
kafası yok idi. deyince hep birden şaşalayıp
sordular:

— Hoca efendi Ha bunu nerden bildun?
— Yegenlerum, Memet ağada kafa olsay-
dı kaldururum deyupta bin okkalık taşun al-
tuna sokar mı idi?

SİVAS, ÇEPNİ, GEMEREKTEN TEKERLEMELER

Derleyen: M. Güner DEMİRAY

Türk Folklor Araştırmalarının nisan 1960 tarihli 129 uncu sayısında bu konu ile ilgili yazım çıkmıştı. Aşağıdaki derlemelerim o yazımın devamıdır.

Tekerlemeleri Sivas, Çepni, Gemerek bölgesinden derledim.

I

Anya — manya
Kumpanya
Bir şişe şampanya
Şampanyayı içtim
Tarlayı biçtim
Say dede
Ben çık — tım.

II

Yüzük yüzük nerededir
Acep hangi ellerdedir
Bulamaz bulamaz
O - nu e - be bu - la - maz.

III

Dama çıktım çalı kestim
Bir alaca yılan gördüm
Yılan bızım nemiz olur
Sokaklar da temiz olur
Al çık
Bal çık
Sana dedim
Sen çık.

IV

Topal topal top atar
Tarlalarda ot atar
Topal bızım neyimiz
Kara kara itimiz.

V

İğnem düştü yakamdan
Kıral geliyor arkamdan
Gelme kıral gelme
Annem bakıyor balkondan.

VI

Abla cicim
Ben yorulдум
Oynamazsan küserim
Anneme de söyledim.

VII

Bir iki üç buçuk
Dört beş altı buçuk
Yedi sekiz dokuz buçuk
On bu - çuk.

VIII

Bir iki üç şap şap
Dört beş altı şap şap
Yedi sekiz dokuz şap şap
On şap şaap.

IX

Bir iki üç lüle
Dört beş altı lüle
Yedi sekiz dokuz lüle
On lü . le.

X

Bir iki üç teprenme
Dört beş altı teprenme
Yedi sekiz dokuz teprenme
On tep . ren me.

XI

Ayağımın altı pekmez
Yala yala bitmez
İt küsülü, it küsülü.

XII

Çarşıdan aldım beş kuruş
Eve geldim on kuruş
İçindeki beş kuruş
Harem odası, harem odası
Ağzına da lâyık sıçan dolması.

XIII

— Aç kilit
— Açmam kilit
— Kilit n'oldu?
— Suya düştü
— Su n'oldu
— İnek içti
— İnek n'oldu?
— Dağa kaçtı
— Dağ n'oldu
— Yandı bitti kül oldu.
— Kapınızdan tavşan geçti mi?
— Geçti.
— Tuttunuz mu?
— Tuttuk.
— Kestiniz mi?
— Kestik
— Tuzladınız mı, biberlediniz mi?

Bana da koydunuz mu
— Koyduk.
— Hangi dolaba koydunuz?
— Çıt çıt dolaba.
— Getiriniz.

— Koyduk.
— Hangi dolaba koydunuz?
— Çıt çıt dolaba.
— Getiriniz.

ARAŞTIRMALARI

— Kara kediler yemiş
— Vuuu!.. Vuuu.. Miyaavvv.

XIV

Ali
Elmanın dali
Çok yeme balı
Bal seni şişirir
Cehenneme düşürür.

XV

Hooooo!...
Akşam!
Ayağımın altı üzüm
Herkes evine düzüm düzüm

XVI

Eveleme — develeme
Gök göz güveleme
Yaz gele yaylaya
Yırtıla
Kurtula.

XVII

Eski minder eski minder
Yüzünü dönder
Talebe gönder
İskender.

XVIII

Benim bir yeşil zurnam var
Açılışın açılır
Büzüllüşün büzülür
Annem gider mahalleye
Babam gider kahveye
Şiş baba şiş
Arka üstü düş

XIX

İğne battı
Canımı yaktı
Hop hop
Altın top
Benden başka oyun yok.

XX

1 2 3 4 5 6 7
— Bunu sana kim dedi
— Diyen dedi
On yedi.

XXI

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
Kırmızı don
Parmaklara kon
Bir elma hoş
İstanbul'a koş.

XXII

O mine mine

Papucumu giyme
Çarşıya gitme
Leblebi alma
Tıkır tıkır yeme
Bana da verme.

XXIII

O peti peti
Çukolata sepeti
Terazi lâstik
Cimnastik.

XXIV

Eveleme — develeme
Devekuşu kovalama
Onbuçuk
Sabi çocuk

XXV

Hacı baba tin tin
Sakalına bindim
Beş para buldum
Çarşıya vardım
Çarşı yok.
Pazara vardım
Pazar yok.
Süt pişirdim
Kaşık yok.
Çocuk ağlar
Beşik yok.
Misafir geldi
Döşek yok.

XXVI

Sarı öküz saza gider
Boynuzu düze gider,
Ben kız almaya geldim
Verirseniz kıza geldim
Vermezseniz tuza geldim
Kızınıza Güllü derler
Oğlumuzla ünlü derler.

XXVII

Halbur dedim, hulbur dedim
Sen gir dedim, sen çık dedim.

XXVIII

Seydim seydim Ahmet
Hak sevdiğim Muhammet
Muhammedin dişleri
Tebih çeker elleri.

XXIX

Sol . sa . sol - sa
Yarın bayram ol - sa
Çantama kavurga dol . sa
Beri beri gelmezsem
Mantı yesem doymazsam.

TÜRK FOLKLOR

XXX

Taze pişmiş fasulya
Ye ha, ye ha
Karşı dağda düşman var
De ha, de ha.

XXXI

Tilki tilki dinerim
Kayalarda sinerim
Eller tavuk dedikçe
Hüngür hüngür gülerim.

XXXII

Evvel zaman içinde
Kalbur saman içinde
Devler top oynarlar
Eski hamam içinde
Hamamcının tası yok
Oduncunun baltası yok
Bir taşı gezer

XXXIII

Boynunda halkası yok
Kel oğlan keşkek pişirir
İçine sıçan düşürür
Keloğlan yer yer
Karnını şişirir.

XXXIV

Kuzu kuzu me
Bin tepeme
Haydi gidelim
Ayşe teyzeme.

XXXV

Avalam — davalam
Deve kuşu kovalam
Zengi zember mütisliği
Kanber helkede
Sümbül çıkanda bülbül.

XXXVI

Bir para iki para üç para
Dört para beş para altı para
Yedi para sekiz para
Dokuz para on para.

XXXVII

Bir çibık iki çibık
Üç çibık dört çibık
Beş çibık altı çibık
Yedi çibık sekiz çibık
Dokuz çibık on çibık.

XXXVIII

Karşıdaki kazlar
Yumurtlamazlar
Bıyıl ki kızlar
Söz anlamazlar.

XXXIX

Portakalı soydurdum
Baş ucuma koydurdum
Ben bir yalan uydurdum.

XL

Karatavuk
Karnı yarık
Suya düştü
Su bulanık
Ekmek ettim
Ardı yanık.
Gelsin gitsin
Karatavuk.

XLI

Ali baba gım gım
Sakalına bindim
Çarşıya vardım
Armut aldım
Armut kurtlu
Üzüme verdim
Üzüm çöplü
Eve geldim
Keşkek pişmiş
Öküz ipe
Düşmüş.

XLII

Aynız boynuz
Seksen doksan yüz.

XLIII

Et eti ekmek eti
Etiz itiz otuz

XLIV

Ömer
Belindeki kemer
Taş atar
Kavuşan tutar
Kâbenin kapısı kitli
Ömerin başı bitli

XLV

Çalı çırpı gömlek
Don — ön

XLVI

Bir ilik iki ilik
Üç ilik dört ilik
Beş ilik altı ilik
Yedi ilik sekiz ilik
Dokuz ilik on ilik

XLVII

Çi çi yumurta
Bilo bilo semavi mavi
Kalelime do.

Bilmeceler, Bulmacalar :

GİRESUN'UN YAĞLIDERE DOLAYI BİLMECELERİ

Derleyen: Hasan MANDAL

Çin çini hemam
Gunnası tamam
Bir kız aldım
Babası imam

— Saat —

Mini minice
Gustan gülçe
Kaburgası yok
Yastuk gibice

— Bit —

Tıkır tıkır tıkraba

— Beşik —

İçinde ki akraba

— Çocuk —

Demirden kazığı var

— Havruz —

Tulumbada azığı var.

— Meme —

Karşıda hot oturur
Yüzbin yavru götürür.

— Döngel —

Karşıda hot oturur
Ağzı açık oturur

— Fırın —

Dağda deliyman
Köyde Süleyman

— Keçi —

İstanbulda süt pişer
Kokusu buraya düşer

— Mektup —

Çit — citen ağacı
Çitte biten ağacı
Kırmızı leylek

XLVIII

Taşatar
Tavşan tutar
Kâbeye gider
Kâbenin kapısı kitli
Ömerin başı bitli.

XLIX

Ömerim Ömerim
Ocağa gumpür (patates) gömerim
Gumpürümü yemezsen
Ayda yılda bir gelirim.

L

Ömer olsan
Bize gelsen
Aşını getiririm
Karnını doyururum.

Gülbiten ağacı — Biber —

Allah yapar yapısını
Bıçak açar kapısını — Kabak —

Yol üstüne saç koydum
Gideni geleni aç koydum — Ramazan —

Çit demeden dala konar — Güneş —

Daldan dala dımbıl göle — Damla —

Beş kardeş bir birini kovalar — Çorap şişi —

Dört kardeş bir göle taş atar — İnek memesi —

Alaca mezar dağları gezer — Göz —

Dil oynar damak keser — Makas —

Bir evim var yedi pençereli — Süzgeç —

Dal ucunda kitli sandık — Ceviz —

Yol altında bacağı sıbath — Güllük (kızılot) —

Yol üstünde kitli sandık — Mezar —

Yol üstünde yağlı kayış. — Yılan —

Bir çadırım var denizde beriyi tutar — Kar —

Dal ucunda kınalı parmak — Kiraz —

Dışı kazan karası
İçi peynir derisi — Kestane —

Helemez hülemez
Ocak başına gelemmez
Gelse de duramaz — Yağ —

Het dedim hüt dedim
Kapı dibinde yat dedim — Süpürge —

Eller yatar elân oturur — İbrik —

Tasa basıp terege çıktım — Özengi —

Burdan attım iğneyi
Dolaşıp geldi dünyayı — Para —

Burdan çektim kılıcı

15 — 22 Mart 1963 cuma günü, İhsan Hınçer: Bugünkü ozanlar (Bugünün saz şair. leri ve halk şiiri yazar aydın şairler).

16 — 29 Mart 1963 cuma günü, Hindistan Kültür Heyeti: Hind folkloru (film de gösterilecektir.)

KEKLIK OYUNUNU ÖĞRENEN AMERİKALI UZMAN

Stanley S. Kunz adında bir Amerikalı halk oyunları mütehasası, Silifke folkdans ekibini yakından görmek, bilhassa ekibin "Keklik" oyununun hususiyetlerini öğrenmek için kasımda Silifkeye gelmiştir.

Bu mevzuda kendisine yardımcı olan asistanı ve eşi Patriza'yı da beraberinde getiren Kunz, Silifke oyun ekibini televizyon yayınlarından seyrettiğini, bu ekibin "Keklik" adını alan ünlü oyunun musikisine, kıvraklığına hayran olduğunu söylemiştir. Karı — köca, keklik oyununun bütün hususiyetlerine vakıf olmadan Silifke'den ayrılmayacaklarını ifade etmişlerdir.

Silifkeye geldikleri ilk günden itibaren

Silifke Müzik ve Folklor Derneği ile temas ederek, Dernekten yardım ve alaka gören Amerikalı genç folklor mütehasası, California Üniversitesi halk oyunları kürsüsüne mensup, tur. Folklor üzerine çeşitli eserleri bulunan babası Walter Kunz'un teşvikiyle bu kürsiye intisap ettiğini açıklayan Stanley, on altı senedir dünyanın birçok yerlerinde bu mevzuda araştırma yaptığını açıklamıştır.

Silifke Folkdans ekibinin son senelerde, milletlerarası halk oyunları festivallerinde kazandığı şöhreti ve aldığı birincilikleri yakinen takip ettiğini belirten Stanley Kunz, hayran olduğu "Keklik" oyununu, hemen ilk günden itibaren kavramış, bu oyunun kıvrak hareketlerine ayak uydurmaya başlamıştır.

Türkiye'ye ilk defa geldiğini söyleyen Amerikalı Folklor Mütehasası:

— "Alelade tahta kaşıkların birbirleriyle temas ettirilmesi ve zurna ile keklik ötüşünün tatlı nağmesinin aynen çıkarılması ve bu oyundaki hareket çabukluğu, doğrusu insanı hayretler içerisinde bırakmaktadır. Bu orijinal oyunda, Anadolu'nun asırlardır bozulmamış hususiyetini, yaşayışını bulmak mümkün" demıştır.

EMNİYET SANDIĞI

Bursa'da ve Erenköy'de itina ile yapılmış konforlu APARTMAN Daireleri ile ZENGİN PARA ikramiyeleri talihlilerini bekliyor.

EMNİYET SANDIĞI'nın

- Öğrenci hesaplarına TAHSİL BOYUNCA YATILI OKUL ve PARA İKRAMİYELERİ.
- YUVA TASARRUFU HESABI hakkında gelişerimizden izahat isteyiniz.

(Basın : 18751 — 110)

(Folklor : 109)

Olayları :

ANKARA RADYOSU'nda OZAN ve SAZ SAATI

Yazan: Bora HINÇER

TÜRKİYE MİLLİ TALEBE FEDERASYONU FOLKLOR KOMİSYONUNUN KONGRESİ

T. M. T. Federasyonu Folklor Komisyonu, her yılki çalışmalarına bu sene daha geniş çapta bir de Halkbilgisi ile ilgili konferanslar serisini eklemiştir.

7 Aralık 1962 den 29 Mart 1963 e kadar devam edecek olan haftalık konferanslar her cuma günü saat 17,30 da Federasyonun Çağaloğlundaki konferans salonunda verilecektir.

Federasyonu ve Folklor Komisyonunun çalışkan başkanı Sevgi Babaoğlu'nu bu başarılı tertibinden dolayı tebrik ederiz.

Konferans günleri, konferansı verecek olanlar ve konuların adları aşağıdadır.

1 — 7 Aralık 1962 cuma günü, Prof. Dr. Cahit Tanyol: Folklorun sosyal açıdan incelenmesi.

2 — 14 Aralık 1962 cuma günü, Ord. Prof. Mümtaz Turhan: Folklorun millet hayatındaki yeri ve rolü.

3 — 25 Aralık 1962 salı günü, Vedat Nedim Tör: Oyunlar üzerine (projeksiyonlu).

4 — 28 Aralık 1962 cuma günü, İsa Yusuf Alptekin: Türkistan folkloru üzerine (mi. sallı).

5 — 4 Ocak 1963 cuma günü, Adnan Türköz: Ağtlar ve türküler (saz refakatinde).

6 — 11 Ocak 1963 cuma günü; Kenan Özbel: Türk örgüleri, köy çorapları ve köy kıyafetleri.

7 — 18 Ocak 1963 cuma günü, Eflâton Cem Güney: Masallar ve mâniler.

8 — 25 Ocak 1963 cuma günü, Ord. Prof. Fındıkoğlu Ziyaettin Fahri: Folklorla dair.

9 — 1 Şubat 1963 cuma günü, Sadi Yaver Ataman: Türküler ve halk musikisinin esas dokuları.

10 — 8 Şubat 1963 cuma günü, Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver: Ev ilaçları, eski Türk halk ilaçları.

11 — 15 Şubat 1963 cuma günü, Ahmet Kutsi Tecer: Oyunlar ve ortaoyunları.

12 — 22 Şubat 1963 cuma günü, İtalyan Kültür Ataşeliği tarafından: İtalyan Folkloru.

13 — 8 Mart 1963 cuma günü, Halil Bedi Yönetken: Oyunlar ve türküler.

14 — 15 Mart 1963 cuma günü, Türk — Alman Kültür Merkezi tarafından: Alman folkloru (projeksiyonlu).

Değerli folklorcu ve edebiyat tarihçisi aramızın Cahit Öztelli tarafından hazırlanan Ozana konuşması onbeş günde bir ak üzere Ankara Radyosu programınamıştır.

Cahit ÖZTELLİ

İlk konuşması 6 Kasım 1962 de verilmiş. Bunu takiben de diğer konuşmaları 15 de bir salı günleri Radyo ile dinleyicilere sunulmuştur.

Halk kültürü ve dolayısıyla şiiri konusunun, nemleketimizin en selâhiyetli bir otoritesi Cahit Öztelli'nin bu konuşmaları folklorcular arasında geniş yankılar uyandırmış. Bu konuşmaların devamını dileriz. Cahit Öztelli'yi de ayrıca bu başarılı konuşmalarından dolayı tebrik ederiz.

Halepte oynar ucu

— Şimşek —

dal ucunda tüylü dümbelek

— Şeftali —

iv arkasında kalaylı tas

— Ay —

Bu bilmececeler:

Hüseyin Kara ve H. Öztürk'ten derlenmiştir.

REKLAMLAR İÇİN EN İYİ VASITA
GAZETE VE DERGİLERDİR

GAZETE VE DERGİLER İÇİN DE
EN GÜVENİLİR ARACI

Yeni Açılan Erzurum ve Diyarbakır Şubelerile
BASIN İLAN KURUMU'DUR

GENEL MÜDÜRLÜK : İSTANBUL, Türk Ocağı Cad. No. 1 Kat 3;
Telefon: 22 43 84 - 22 43 85

ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ : İSTANBUL, Türk Ocağı Cad. No. 1 Kat 3;

ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ : ANKARA, Ulus İşhanı "E" Bloku Kat 2
No. 41 Telefon : 10 58 17 — 10 57 87

ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ : İZMİR, İkinci Kordon Mimar Kemalettin
Cad. Küçük Kardiçali Han, Telefon, 23911

TELGRAF : BASINKURUMU

ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ : ADANA, Abidinpaşa Cad. Remo İşhanı No. 46

ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ : BURSA, İnönü Cad. Aysanhan No. 20,
Telefon : 2552

ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ : DİYARBAKIR, İnönü Caddesi İşmenhan
Kat 2 No. 22

ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ : ESKİŞEHİR, Porsuk İşhanı Kat 2 No. 1;

ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ : ERZURUM, Belediye Binasında.

ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ : KONYA, Müze caddesi İşçi Sigortaları İşhanı
Kat 2 No. 8 Telefon: 1880 — 75

ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ : ZONGULDAK, Amele Birliği Pasajı No.
15- 16 Telefon : 2038

(Basın : 20259 — 111)

Yalnız en yüksek Faiz değil,
en ufak mevduatınıza da en
yüksek Faiz, en fazla kazanma
şansı.

Dünyada ve yurtda bütün
bankacılık hizmetleriniz için

TÜRK TİCARET BANKASI

YARIM ASIRLIK TECRÜBESİ İLE EMRİNİZDEDİR

(Folklor : 112)

**TÜRKİYE
KREDİ BANKASI**

Sermayesi 20.000.000 T. L. Merkezi: İstanbul

Şubeleri:

İstanbul	İzmir	Samsun
Beyoğlu	Ankara	Konya
Galata	Yenişehir	İskenderun
Kadıköy	(Ankara)	Mersin
Osmanbey	Adana	Bursa
Hasköy	Çapa	Bakırköy
Beyazıt	Edirne	

HERNEVİ BANKACILIK MUAMELÂTI-BÜTÜN YABANCI MEMLEKETLERDE MUHABİRLER

Telgraf adresleri: Umum Müdürlük: Bankorgen- İstanbul

Şubeler: Bankor

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

OCAK 1963

İÇİNDEKİLER:

Uçan Dervişler
Bir Efsane: Gül Baba
"Dabkeh = Hallay"
Atların Doğuşlarıyla İlgili Efsaneler
Âşık Şenlik
Aramızdan Sarısözen de Ayrıldı
İki Ozan: Zuhûri ve Rümuzî
Türk Kırmızısı
Van Atasözleri
Paçacıoğlu'nda Bilmeceler
Bir Masal: Kraliçenin Hazinesi

Safiye EROL
Ali Rıza ÖNDER
Halil B. YÖNETKEN
Doç. Dr. Şükrü ELÇİN
İsmail AŞIKOĞLU
İhsan HİNÇER
Cevdet CANBULAT
Sabri ATAYOLU
Ünsal AYCAN
Nedim ORTA
Fahri AKÇIN

VII. CİLDİMİZİN İNDEKSİ

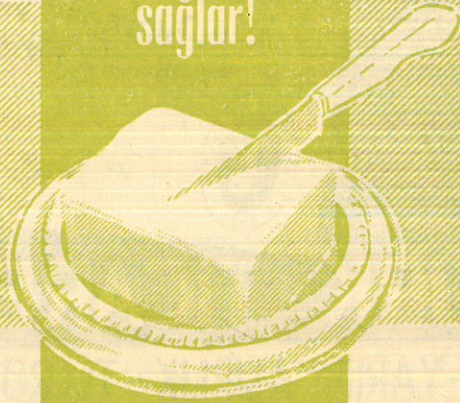
BİZE GELEN KİTAPLAR

SAYI: 162

KURUŞ: 100

İSTANBUL'DA AYDA BİR DEFA ÇIKARILAN HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

Sana
çocuklarınızın
gelişmesini
sağlar!

Çocukların, büyüme çağında, çabuk yorulduklarını ve zayıf düştüklerini sık sık unuturuz.

Besleyici kıymeti yüksek, A ve D vitaminleri bol olan SANA ile çocuklar daima kilodan ve boydan kazanırlar.

Sabah, akşam onlara bol SANA sürülmüş ekmeğe yediriniz.

Çocuklar SANA'da çok sevdiği netis tad ve tazeliği daima bulurlar.

*Çocuklarınıza bol Sana:
ucuzdur,
gelişmeleri için elzemdir.*

(Folklor : 114)